dizgikitap

MEB AGS ÖABT ÖZEL EĞİTİM

ÇÖZÜM

1

Bu denemenin her hakkı saklıdır. Hangi amaçla olursa olsun, denemenin tamamının veya bir kısmının Yayınevimizin yazılı izni olmadan kopya edilmesi, fotoğrafının çekilmesi, herhangi bir yolla çoğaltılması, yayımlanması ya da kullanılması yasaktır. Bu yasağa uymayanlar gerekli cezai sorumluluğu ve denemenin hazırlanmasındaki mali külfeti peşinen kabullenmiş sayılır.

Bu testte 50 çözüm vardır.

1. **Zihin yetersizliğinin düzeyi belirlenirken temel ölçütlerden biri bireyin uyumsal işlevsellik düzeyidir**. Uyumsal işlevsellik; **kavramsal, sosyal ve pratik alanlarda** kişinin günlük yaşamın gereklerini ne ölçüde bağımsız yerine getirebildiğini gösterir. Bu nedenle yalnızca zekâ puanına değil, bireyin günlük yaşamda ne kadar desteğe gereksinim duyduğuna bakılır. Soruda Efe'nin sözcük ya da işaretlerle işlevsel iletişim kuramadığı, basit sözcük ve jestleri anlamasının oldukça sınırlı olduğu, nesneleri daha çok fiziksel özelliklerine göre kullandığı belirtilmektedir. Ayrıca **beslenme, tuvalet, yer değiştirme ve güvenlik gibi temel yaşam alanlarının tümünde başkalarına bağımlıdır**. Yetişkin eşliğindeki basit etkinliklere dahi yalnızca fiziksel olarak katılabilmesi, günlük yaşamda **çok yoğun ve sürekli desteğe** gereksinim duyduğunu göstermektedir. Bu özellikler birlikte değerlendirildiğinde **çok ağır düzey zihin yetersizliği** ile uyumludur.

A) **Sınırda:** Uygun değildir. Soruda günlük yaşamın temel alanlarında son derece yoğun destek gereksinimi bulunmaktadır. Bu düzeyde bir uyumsal işlev sınırlılığı sınırda işlevsellikle açıklanamaz.

B) **Hafif:** Hafif düzeyde zihin yetersizliğinde bireyler uygun öğretim ve destekle günlük yaşamın birçok alanında görece bağımsızlık geliştirebilir. Efe'nin temel öz bakım alanlarının tamamında başkalarına bağımlı olması bu düzeyle uyuşmaz.

C) **Orta:** Orta düzeyde de belirgin destek gereksinimi vardır; ancak bireyin iletişim, öz bakım ve günlük yaşam becerilerinde eğitimle belirli ölçüde bağımsızlık geliştirmesi beklenebilir. Efe'nin işlevselliği bundan çok daha sınırlıdır.

D) **Ağır:** Güçlü bir çeldiricidir. Ağır düzeyde de yoğun destek gereksinimi vardır; ancak soruda **iletişimin son derece sınırlı olması, temel öz bakımın tümünde bağımlılık ve etkinliklere yalnız fiziksel katılım** birlikte verilmiştir. Bu örüntü daha ileri düzey bir sınırlılığa işaret eder.

E) **Çok ağır: Kavramsal ve iletişimsel becerilerin çok sınırlı olması** ve günlük yaşamın hemen bütün alanlarında **yoğun ve sürekli destek gereksinimi** bu düzeyin ayırt edici özellikleriyle örtüşmektedir.

Cevap: E

2. Zihin yetersizliği olan bireylerde öğrenme özellikleri bireyden bireye değişmekle birlikte **genelleme, dikkat, motivasyon ve öğrenilen bilgiyi yeni durumlarda kullanma** alanlarında güçlükler görülebilir. Öğrenci bir beceriyi öğretildiği ortamda gerçekleştirebildiği hâlde farklı kişi, materyal veya ortamda kullanamayabilir. Bu nedenle özel eğitimde **genellemenin doğrudan planlanması** önemlidir. Tekrarlanan başarısızlık yaşantıları da yeni öğrenme görevleri karşısında düşük başarı beklentisine yol açabilir. Zihin yetersizliğine yol açabilecek etmenler ortaya çıkış dönemlerine göre **doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası** biçiminde sınıflandırılabilir. Ayrıca bazı öğrenciler öğrenmeyle ilişkili kritik uyaranlara dikkatlerini yöneltmekte güçlük yaşayabilirler. Yanlış olan ifade, zihin yetersizliği olan bireylerin büyük çoğunluğunun **ağır ve çok ağır düzeyde** olduğu iddiasıdır.

A) **Genellemede güçlük:** Doğrudur. Bir ortamda öğrenilen davranışın farklı kişi, ortam ve materyaller karşısında kendiliğinden ortaya çıkacağı varsayılamaz. Bu nedenle **genelleme öğretimin bir parçası olarak planlanabilir**.

B) **Başarısızlık beklentisi:** Doğrudur. Sık ve tekrarlanan başarısızlık yaşantıları, öğrencinin yeni görevlerde daha başlamadan başarısız olacağını düşünmesine ve çabasının azalmasına yol açabilir.

C) **Nedenlerin sınıflandırılması:** Doğrudur. Zihin yetersizliğiyle ilişkili nedenler zaman bakımından **prenatal, perinatal ve postnatal** dönemlerde ele alınabilir.

D) **Büyük çoğunluğun ağır ve çok ağır olması:** Yanlıştır. Zihin yetersizliği olan bireylerin çoğunluğunu ağır ve çok ağır düzeydeki bireylerin oluşturduğu söylenemez. Dolayısıyla sorunun aradığı seçenek budur.

E) **Dikkati ilgili uyaranlara yöneltmede güçlük:** Doğrudur. Öğrencinin uyaranın öğrenme açısından önemli özelliğini seçmesi ve dikkatini bu özelliğe yöneltmesi güçleşebilir. Öğretimde belirgin ipuçları ve sistematik düzenlemeler bu nedenle önemlidir.

Cevap: D

3. DSM-5'te otizm spektrum bozukluğu tanısı altında bireyler arasındaki farklılıkları daha açık biçimde tanımlayabilmek için çeşitli **belirleyiciler** kullanılır. Bunlar arasında OSB'ye **zihinsel yetersizliğin eşlik edip etmediği** ve **dil yetersizliğinin eşlik edip etmediği** bulunmaktadır. **Dolayısıyla I ve II numaralı ifadeler doğrudur.** Buna karşılık belirtilerin yalnızca okul ortamında görülmesi şeklinde bir DSM-5 belirleyicisi yoktur. Benzer biçimde DSM-5'te **Asperger bozukluğu ayrı bir alt tip olarak kullanılmaz**; önceki sınıflandırmalardaki bazı ayrı tanı kategorileri otizm spektrum bozukluğu çatısı altında birleştirilmiştir. **Bu nedenle III ve IV. öncüller doğru değildir.**

I. **Eşlik eden zihinsel yetersizliğin bulunup bulunmadığı:** Doğrudur. Bireyin zihinsel yetersizlik açısından durumu OSB tanısının klinik özelliklerini ayrıntılandırmada kullanılan belirleyiciler arasındadır.

II. **Eşlik eden dil yetersizliğinin bulunup bulunmadığı:** Doğrudur. Dil işlevlerinin düzeyi OSB'li bireylerin özelliklerini ve eğitim gereksinimlerini anlamada önemli olduğundan tanısal belirleyiciler arasında yer alır.

III. **Belirtilerin yalnızca okul ortamında gözlenip gözlenmediği:** Yanlıştır. Bu, DSM-5'in OSB için kullandığı bir belirleyici değildir. OSB değerlendirmesinde gelişimsel öykü ve bireyin farklı bağlamlardaki işlevselliği birlikte ele alınır.

IV. **Asperger bozukluğu alt tipine uyup uymadığı:** Yanlıştır. **Asperger bozukluğu DSM-5'te ayrı bir OSB alt tipi değildir.** Bu nedenle tanıya eklenen belirleyicilerden biri olarak kullanılamaz.

I ve II doğru; III ve IV yanlış olduğundan doğru kombinasyon **I ve II**'dir.

Cevap: A

4. Otizm spektrum bozukluğu olan çocuklarda sosyal etkileşimin geliştirilmesinde **doğal ortamdaki akran fırsatlarından ve öğrencinin ilgi alanlarından yararlanılması** etkili bir yaklaşımdır. Soruda Kerem'in trenlere yoğun ilgi gösterdiği ve bazı akranlarının da trenlere ilgi duydukları için Kerem'in yanına kendiliğinden yaklaştıkları belirtilmektedir. Dolayısıyla sosyal etkileşimin kurulabileceği doğal bir ortak ilgi fırsatı vardır. Problem, akranların yaklaşmaması değil, başlayan etkileşimin sürdürülememesidir. Bu durumda akranlara Kerem'le **oyun başlatma, etkileşimi sürdürme ve uygun biçimde karşılık verme yollarının öğretilmesi**, ardından doğal teneffüs ortamında ortak oyunun desteklenmesi uygun olacaktır. Böylece Kerem'in sınırlı ilgisi ortadan kaldırılmaya çalışılmak yerine **sosyal etkileşim için motivasyon kaynağı** olarak kullanılabilir.

A) **Kerem'in kendiliğinden hazır olmasını beklemek:** Uygun değildir. Sosyal etkileşimde güçlük bulunması, öğrencinin öğretim ve destek almadan kendiliğinden sosyal etkileşim geliştirmesinin beklenmesini haklı çıkarmaz.

B) **Akranlara oyun başlatma ve sürdürme yollarını öğretmek:** Doğrudur. Bu yaklaşımda **akranlar sosyal etkileşimi destekleyen doğal aracılar** hâline getirilir. Ayrıca Kerem'in tren ilgisi ortak etkinlik oluşturmak amacıyla kullanılır.

C) **Oyuncak trenleri yasaklamak:** Uygun değildir. Trenler bu vakada yalnızca sınırlı ilgi olarak görülmemelidir; aynı zamanda akranlarla etkileşim oluşturmak için kullanılabilecek güçlü bir ortak ilgi alanıdır.

D) **Sosyal etkileşimin önemini ayrıntılı açıklamak:** Sosyal bir becerinin neden önemli olduğunu sözel olarak anlatmak, becerinin doğal ortamda nasıl gerçekleştirileceğini öğretmekle aynı değildir. Kerem'in ihtiyacı uygulamalı sosyal etkileşim fırsatıdır.

E) **Sevdiği etkinliklerin süresini azaltmak:** Bu seçenek sosyal etkileşim kuramama durumuna cezalandırıcı bir sonuç bağlamaktadır. Oysa amaç, eksik olan sosyal beceriyi **öğretmek ve doğal ortamda desteklemektir**.

Cevap: B

5. Otizm spektrum bozukluğunun erken belirtileri değerlendirilirken özellikle **sosyal yönelim, ortak dikkat, göz teması, jestler, isme tepki ve karşılıklı sosyal iletişim** gibi erken gelişim göstergeleri önem taşır. Konuşma dili henüz gelişmemiş bir çocukta ileri dil becerilerine ilişkin özellikler değerlendirilemeyeceğinden, seçeneklerin gelişimsel dönem bakımından da incelenmesi gerekir. **Adıyla seslenildiğinde tutarlı biçimde sese ve kişiye yönelmeme**, konuşma öncesi dönemde gözlenebilecek erken sosyal iletişim belirtilerinden biridir. Diğer seçeneklerin bir bölümü OSB'de görülebilecek özellikler olmakla birlikte bunların ortaya çıkması veya değerlendirilmesi için konuşma dili ve daha ileri sosyal gelişim becerilerinin oluşmuş olması gerekir.

A) **Adıyla seslenildiğinde tutarlı biçimde yönelmemek:** Doğrudur. **İsme tepkinin sınırlı olması**, erken sosyal yönelim açısından dikkat edilmesi gereken göstergelerden biridir ve konuşma dili ortaya çıkmadan önce gözlenebilir.

B) **Mecazlı ifadeleri gerçek anlamlarıyla yorumlayamamak:** OSB'de pragmatik dil güçlükleri kapsamında görülebilir; ancak mecazın anlaşılabilmesi veya yanlış yorumlanabilmesi için belirli bir dil gelişiminin gerçekleşmiş olması gerekir. Bu nedenle konuşma öncesi dönemin göstergesi değildir.

C) **Kendinden söz ederken "sen" zamirini kullanmak:** Zamir kullanımına ilişkin bir özelliktir. Çocuğun konuşma dili henüz gelişmemişse böyle bir dilsel kullanım değerlendirilemez.

D) **Arkadaşlık ilişkisi kurup sürdürmekte güçlük:** Sosyal ilişkiler alanında önemli bir OSB özelliği olabilir; ancak arkadaşlık ilişkilerinin niteliği daha ileri gelişim dönemlerinde değerlendirilebilir.

E) **Konuşmanın vurgu ve tonlamasını bağlama göre ayarlayamamak: Prozodi** ile ilişkili bir dil özelliğidir. Konuşma dilinin bulunmadığı dönemde bu özelliğin değerlendirilmesi mümkün değildir.

Sorunun dönem vurgusu dikkate alındığında ayırt edici davranış **isme yönelmemedir.**

Cevap: A

6. Renzulli'nin **Zenginleştirme Üçlü Modeli**, özel yetenekli öğrenciler için zenginleştirme yaşantılarını üç temel türde ele alır. **I. tip zenginleştirme**, öğrencileri normal programda karşılaşmayabilecekleri çeşitli konular, alanlar, kişiler ve deneyimlerle tanıştırmayı amaçlar. **II. tip zenginleştirme**, öğrencilerin daha ileri ve bağımsız çalışmalar yapabilmeleri için gerekli olan **araştırma, düşünme, iletişim, problem çözme ve yöntem becerilerini geliştirmeye** yöneliktir. **III. tip zenginleştirme** ise öğrencinin ilgi duyduğu gerçek bir **problem üzerinde araştırmacı gibi çalışarak özgün bir ürün veya hizmet geliştirmesini** içerir.

Örnekte öğrenciler henüz gerçek bir problemi bağımsız biçimde araştırıp ürün oluşturmamaktadır. Bunun yerine **araştırma sorusu oluşturma, veri toplama aracı hazırlama, kaynak tarama ve yaratıcı problem çözme** üzerinde çalışmaktadırlar. Bunların ileride yapılacak bağımsız araştırmalara hazırlık amacı taşıdığı da açıkça belirtilmektedir. Bu özellikler **II. tip zenginleştirmeyi** göstermektedir.

A) **I. tip zenginleştirme:** Öğrenciyi yeni konu ve deneyimlerle tanıştırmaya yöneliktir. Soruda yeni ilgi alanları oluşturmak yerine belirli araştırma ve düşünme becerileri sistematik olarak geliştirilmektedir.

B) **II. tip zenginleştirme:** Doğrudur. **Araştırma yapma, veri toplama, kaynak kullanma ve yaratıcı problem çözme gibi süreç becerilerinin geliştirilmesi** bu türün temel özelliğidir.

C) **III. tip zenginleştirme:** Güçlü çeldiricidir. III. tipte öğrenci artık hazırlık becerilerini öğrenmekten öteye geçerek kendi seçtiği gerçek bir problem üzerinde ileri düzey araştırma yapar ve özgün ürün ya da hizmet geliştirir.

D) **Hızlandırma:** Öğrencinin programda daha hızlı ilerlemesi veya ileri düzey içeriğe daha erken geçmesiyle ilişkilidir. Vakada böyle bir program ilerlemesi bulunmamaktadır.

E) **Müfredat sıkıştırma:** Öğrencinin zaten bildiği içerik belirlenerek gereksiz tekrarların azaltılması ve açılan zamanın daha uygun öğrenme etkinliklerinde kullanılmasıdır. Soruda böyle bir düzenleme anlatılmamaktadır.

Cevap: B

7. Özel yetenekli bireylerin gelişimi bütün alanlarda aynı hızda gerçekleşmeyebilir. Bireyin **bilişsel gelişimi kronolojik yaşının çok ilerisinde** olabilirken motor, sosyal veya duygusal gelişimi yaş düzeyine daha yakın seyredebilir. Gelişim alanları arasındaki bu farklı hız **eş zamanlı olmayan gelişim (asenkron gelişim)** kavramıyla açıklanır. Özel yeteneklilik bu nedenle bireyin her gelişim alanında aynı derecede ileri olması anlamına gelmez.

Deniz'in gök bilimi alanında ortaokul düzeyindeki kaynakları anlayabilmesi ve yetişkinlerle soyut kavramları tartışabilmesi ileri bilişsel gelişimi göstermektedir. Buna karşılık **ince motor becerilerinin ve duygusal düzenleme becerilerinin yaşıtları düzeyinde olması**, gelişim alanları arasındaki farklılaşmayı göstermektedir. Zihnindeki düşüncelerin hızına elinin yetişememesi nedeniyle yazılı çalışmalarda zorlanması da bilişsel gelişim ile motor gelişim arasındaki uyumsuzluğu somutlaştırmaktadır.

A) **İki kere farklılık:** Özel yeteneklilige öğrenme güçlüğü, dikkat yetersizliği, OSB veya başka bir yetersizlik durumunun eşlik etmesiyle ilişkilidir. Soruda Deniz'de herhangi bir öğrenme güçlüğü bulunmadığı özellikle belirtilmiştir.

B) **Mükemmeliyetçilik:** Bireyin kendisi için çok yüksek standartlar belirlemesi, hataya karşı aşırı duyarlılık göstermesi veya kusursuz performans aramasıyla ilişkilidir. Vakada böyle bir özellik bulunmamaktadır.

C) **Aşırı duyarlılık:** Bazı özel yetenekli bireylerde duyusal veya duygusal uyaranlara yoğun tepkiler görülebilir. Deniz'in temel özelliği uyaranlara yoğun tepki değil, gelişim alanlarının farklı hızlarda ilerlemesidir.

D) **Beklenenden düşük başarı:** Öğrencinin kapasitesiyle akademik performansı arasında belirgin olumsuz fark bulunmasını ifade eder. Deniz'in akademik başarısının **sınıf düzeyinin üzerinde** olduğu açıkça belirtilmiştir.

E) **Eş zamanlı olmayan gelişim:** Doğrudur. **İleri bilişsel gelişim ile yaş düzeyindeki motor ve duygusal gelişimin aynı çocukta birlikte bulunması** bu kavramın tipik örneğidir.

Cevap: E

8. Özel öğrenme güçlüğünün belirlenmesinde tarihsel olarak kullanılan yaklaşımlardan biri **yetenek-başarı tutarsızlığı yaklaşımıdır**. Bu yaklaşımda öğrencinin zihinsel kapasitesini temsil eden standart zekâ testi puanı ile akademik başarısını temsil eden standart başarı testi puanı karşılaştırılır. Öğrencinin zihinsel kapasitesine göre beklenenden belirgin biçimde daha düşük akademik başarı göstermesi ve iki puan arasında belirli büyüklükte fark bulunması öğrenme güçlüğünün göstergelerinden biri olarak kabul edilir.

Yaklaşımın önemli eleştirilerinden biri, öğrencinin yeterince başarısız olmasını beklemeyi gerektirebilmesidir. Bu nedenle literatürde **"başarısızlığı bekleme"** yaklaşımı biçiminde eleştirilmiştir. Öğrenciye erken dönemde destek sunmak yerine zekâ-başarı farkının yeterince büyümesi beklendiğinde müdahale gecikebilir. Ayrıca zekâ puanı düşük olan ve akademik olarak da başarısızlık yaşayan öğrencilerde yeterli tutarsızlık oluşmayabileceği için bazı öğrenciler hizmetlerin dışında kalabilir. Soruda verilen bütün temel ipuçları **yetenek-başarı tutarsızlığı** yaklaşımına yönelmektedir.

A) **Müdahaleye tepki:** Öğrencinin bilimsel temelli öğretime ve giderek yoğunlaştırılan müdahalelere nasıl tepki verdiğini izlemeye dayanır. Temel ölçüt zekâ-başarı puanı farkı değildir.

B) **Yetenek-başarı tutarsızlığı:** Doğrudur. **Standart zekâ testi ile standart başarı testi arasındaki anlamlı farkın incelenmesi** bu yaklaşımın ayırt edici özelliğidir.

C) **Düşük başarı:** Akademik performansın belirli bir düzeyin altında olmasını temel alabilir; ancak soruda tarif edilen zekâ ve başarı puanları arasındaki fark mekanizmasını tek başına karşılamaz.

D) **Güçlü ve zayıf yönler örüntüsü:** Bireyin bilişsel ve akademik alanlardaki güçlü ve zayıf yönlerinin anlamlı bir örüntü oluşturup oluşturmadığına odaklanır. Klasik zekâ-başarı fark yaklaşımından farklıdır.

E) **Hibrit model:** Birden fazla değerlendirme yaklaşımının birlikte kullanılmasına dayanır. Soruda ise tek bir yaklaşımın belirgin özellikleri tarif edilmektedir.

Cevap: B

9. İşitsel becerilerin gelişiminde farklı düzeyler birbirinden ayrılır. **Fark etme**, bir sesin var olup olmadığını belirlemeyi; **ayırt etme**, iki sesin aynı mı farklı mı olduğunu belirlemeyi; **tanımlama**, işitilen sesin ya da sözcüğün ne olduğunu seçme, gösterme veya adlandırma yoluyla ortaya koymayı; **anlama** ise işitsel mesajın anlamını çözerek uygun bir tepki vermeyi gerektirir.

Ada'ya daha önce öğretilmiş "top", "kedi" ve "araba" sözcüklerine ait resimler sunulmakta ve sözcüklerden biri işitsel olarak söylendiğinde **duyduğu sözcüğe karşılık gelen resmi göstermesi** beklenmektedir. Ada yalnızca sesin varlığını bildirmemekte, iki sesin aynı veya farklı olduğuna karar vermemekte ve sözcüğün anlamına ilişkin bir soruyu yanıtlamamaktadır. Duyduğu sözcüğü seçenekler arasından **kimliklendirerek doğru resimle eşleştirmektedir**. Bu nedenle çalışma **tanımlama basamağındadır.**

A) **Fark etme:** Çocuğun sesin varlığını veya yokluğunu belirtmesi yeterlidir. Ada'nın görevi bundan daha ileri düzeydedir; hangi sözcüğü duyduğunu belirlemektedir.

B) **Ayırt etme:** İki işitsel uyaranın aynı mı farklı mı olduğunun belirlenmesini gerektirir. Soruda Ada'dan bunun beklenmediği özellikle belirtilmiştir.

C) **Tanımlama:** Doğrudur. Çocuk **duyduğu sözcüğü belirlemekte ve onu temsil eden resmi göstermektedir**. Bu davranış işitsel tanımlamanın göstergesidir.

D) **Anlama:** İşitsel mesajın anlamının kullanılarak yönergeyi yerine getirme, soruyu cevaplama veya anlam temelli başka bir tepki üretme gibi daha ileri işlemler gerektirir. Soruda böyle bir görev bulunmamaktadır.

E) **Sesin kaynağını bulma:** Sesin hangi yönden veya hangi nesne/kişiden geldiğini belirlemeyi gerektirir. Ada'dan sesin mekânsal kaynağını bulması istenmemektedir.

Cevap: C

10. İşitme cihazları, işitme kaybı olan çocukların çevredeki seslere ve özellikle konuşma seslerine **işitsel erişimini artırmayı** amaçlar. Ancak cihazın takılması, çocuğun konuşma seslerini kendiliğinden anlamlandıracağı anlamına gelmez. **İşitsel erişim ile işitsel anlamlandırma aynı süreç değildir.** Çocuğun cihazdan etkili biçimde yararlanabilmesi için cihazın düzenli kullanılması, teknik bakımının yapılması, uygun dinleme koşullarının sağlanması ve gereksinimine göre işitsel/dinleme becerilerinin desteklenmesi gerekir.

Bu nedenle yanlış ifade, **cihaz takıldıktan sonra çocuğun konuşma seslerini kendiliğinden anlamlandıracağı** ve **dinleme eğitimine gerek kalmayacağı** yönündeki ifadedir. Cihaz sesleri erişilebilir hâle getirebilir; ancak **sesleri fark etme, ayırt etme, tanımlama ve anlamlandırma becerilerinin gelişimi eğitimsel desteğe ihtiyaç duyabilir.**

A) **Cihazın uyanık olunan sürede kullanılması:** Doğrudur. Tutarlı cihaz kullanımı, çocuğun gün boyunca konuşma ve çevre seslerine mümkün olduğunca sürekli erişebilmesi açısından önemlidir.

B) **Pil, kulak kalıbı ve çalışma durumunun kontrol edilmesi:** Doğrudur. Cihazın teknik olarak işlevini yerine getirebilmesi için **pil, kulak kalıbı ve genel çalışma durumu** düzenli biçimde kontrol edilmelidir.

C) **Cihaz takılınca dinleme eğitimine gerek kalmaması:** Yanlıştır. **Cihaz kullanmak işitilen konuşmayı otomatik olarak anlamak anlamına gelmez.** İşitsel becerilerin sistematik biçimde desteklenmesi gerekebilir.

D) **Arka plan gürültüsünün azaltılması:** Doğrudur. Gürültü, konuşma sinyalinin ayırt edilmesini güçleştirir. Arka plan gürültüsünün azaltılması çocuğun konuşma seslerinden yararlanmasını kolaylaştırır.

E) **Öğretmenin yakın ve yüzü görünür biçimde konuşması:** Doğrudur. Uygun mesafe işitsel erişimi destekler; öğretmenin yüzünün görünür olması ise dudak hareketleri ve yüz ifadeleri gibi **görsel iletişim ipuçlarının** kullanılmasını kolaylaştırır.

Cevap: C

11. İşitme kaybının çocuğun dil gelişimi üzerindeki etkisi tek bir değişkene bağlı değildir. **İşitme kaybının ortaya çıkış zamanı, derecesi, tanılama ve cihazlandırma yaşı, işitsel erişimin niteliği ve çocuğun içinde bulunduğu dilsel çevre** gelişim üzerinde belirleyicidir. Özellikle işitme kaybının dil ediniminden önce ortaya çıkması ile dil ediniminden sonra ortaya çıkması aynı sonuçları doğurmaz. İşitme kaybının derecesi arttıkça konuşma seslerinin yeterli biçimde algılanması güçleşebilir. Erken tanılama ve uygun cihazlandırma ise çocuğun dilsel girdiye daha erken erişmesine olanak sağlayabilir. Ailenin çocukla kurduğu etkileşimin niteliği de dil gelişimini doğrudan destekleyen çevresel değişkenlerden biridir.

Sorunun kritik noktası, **hafif veya tek taraflı işitme kaybının etkisiz kabul edilmesidir**. İşitme kaybının hafif olması ya da yalnız bir kulağı etkilemesi, **dil ve akademik gelişim açısından hiçbir risk bulunmadığı anlamına gelmez.** Bu çocuklarda özellikle gürültülü ortamlarda konuşmayı ayırt etme, sınıf içi yönergeleri takip etme ve işitsel bilgiyi işlemleme alanlarında güçlükler görülebilir.

A) **İşitme kaybının ortaya çıkış zamanı:** Doğrudur. **Dil öncesi ve dil sonrası işitme kayıpları**, çocuğun daha önce dilsel bir sistem geliştirip geliştirmemiş olması bakımından farklı sonuçlar doğurabilir.

B) **İşitme kaybının derecesi:** Doğrudur. Kayıp derecesi arttıkça konuşmanın bazı akustik özelliklerine erişim azalabilir. Bu durum dil girdisinin niteliğini ve miktarını etkileyebilir.

C) **Erken tanılama ve cihazlandırma:** Doğrudur. Erken dönemde işitsel erişimin sağlanması, dil gelişiminin desteklenmesi bakımından önemli bir etkendir.

D) **Ailenin dilsel etkileşimi:** Doğrudur. Çocuğun erişebildiği biçimde kurulan **zengin, karşılıklı ve işlevsel iletişim**, dil gelişiminin önemli çevresel belirleyicilerindendir.

E) **Hafif veya tek taraflı kayıpların etkisinin bulunmaması:** Yanlıştır. **Hafif ve tek taraflı işitme kayıpları da dil, dinleme ve akademik performans üzerinde güçlük oluşturabilir.**

Cevap: E

12. Görme yetersizliğinin **yasal tanımında**, görme keskinliği ile görme alanı belirli sınırlar üzerinden değerlendirilir. Az gören birey, gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra daha iyi gören gözündeki görme keskinliği **20/70 ile 20/200 arasında** olan birey olarak ele alınır. Görme alanı bakımından da merkezî görme alanındaki belirgin daralma yasal sınıflandırmada önem taşır. Bu nedenle yalnız görme keskinliğine bakmak yeterli değildir; verilen **görme keskinliği ve görüş açısının birlikte** değerlendirilmesi gerekir.

A) **20/50 – 70 derece:** 20/50 görme keskinliği, az gören sınıflandırması için verilen görme keskinliği aralığının dışında kalmaktadır. Bu nedenle uygun değildir.

B) **20/60 – 60 derece:** 20/60 değeri de az gören için kullanılan **20/70 sınırından daha iyi görme keskinliğine** karşılık gelir. Bu nedenle doğru seçenek değildir.

C) **20/100 – 15 derece:** 20/100 değeri tek başına az gören aralığında düşünülebilir; ancak **15 derecelik görüş alanı**, görme alanının çok ciddi biçimde daraldığını göstermektedir. Yasal sınıflandırmada görme alanının 20 derecenin altında olması körlük ölçütü kapsamında değerlendirilir.

D) **20/240 – 80 derece:** Görme alanı geniş olmakla birlikte 20/240 görme keskinliği, **20/200 sınırının ötesindedir**. Bu nedenle az gören kategorisine uygun değildir.

E) **20/120 – 90 derece:** 20/120 görme keskinliği **20/70 ile 20/200 arasındadır** ve görüş alanı da körlük ölçütünü oluşturacak biçimde daralmamıştır. Bu nedenle az gören tanımına uygun seçenektir.

Burada temel ayırt edici nokta, **20/100 değerini görüp doğrudan C seçeneğine gitmemektir**. C'deki 15 derecelik görüş alanı sınıflandırmayı değiştirmektedir.

Cevap: E

13. İlerleyici görme kaybı bulunan bir öğrencinin eğitiminde yalnız mevcut görme düzeyine göre değil, **gelecekte ortaya çıkabilecek eğitimsel gereksinimler** de dikkate alınmalıdır. Öğrenci hâlen işlevsel görmesini kullanabiliyorsa büyük puntolu, yüksek kontrastlı ve erişilebilir görsel materyallerden yararlanması desteklenmelidir. Bunun yanında görme kaybının ilerleyeceği ve görme alanının daralacağı biliniyorsa, öğrencinin ileride görsel yazıya erişiminin azalabileceği öngörülerek **Braille okuma yazma becerilerinin öğretimine** başlanması uygun olabilir. Böylece öğrenci görme düzeyindeki değişiklik gerçekleşmeden alternatif okuryazarlık aracını öğrenme fırsatı bulur.

I. **Büyük puntolu ve yüksek kontrastlı materyallerin kullanılması:** Doğrudur. Öğrencinin hâlen kullanılabilir görmesi bulunmaktadır ve büyük puntolu metinleri okuyabilmektedir. Bu nedenle **mevcut işlevsel görmeden yararlanılması** sürdürülmelidir.

II. **Braille okuma yazma öğretimine başlanması:** Doğrudur. Görme kaybının ilerleyici olduğu bilindiğinden gelecekteki okuryazarlık gereksinimlerine hazırlık yapılmalıdır. Braille'in erkenden öğretilmesi öğrencinin erişilebilir bir okuma yazma sistemine sahip olmasını sağlar.

III. **Görme kalıntısını korumak amacıyla yakın görsel çalışmaların sınırlandırılması:** Yanlıştır. **Görmenin kullanılmasının görme kalıntısını tükettiği veya görme kaybını hızlandırdığı biçimindeki anlayış doğru değildir.** Öğrencinin işlevsel görmesi uygun materyal ve çevresel düzenlemelerle kullanılmalıdır.

Dolayısıyla eğitim planında **I ve II. uygulamalar** birlikte yer almalıdır. Burada önemli ayrım, Braille öğretimine başlanmasının öğrencinin mevcut görmesini kullanmayı bırakması anlamına gelmemesidir. Gerektiğinde **çift ortamlı okuryazarlık yaklaşımı** benimsenebilir.

A) **Yalnız I:** Eksiktir; ilerleyici görme kaybı nedeniyle gelecekteki Braille gereksinimini dikkate almamaktadır.

B) **Yalnız II:** Eksiktir; öğrencinin hâlen kullanılabilir işlevsel görmesi vardır ve bu görmeden yararlanılmalıdır.

C) **Yalnız III:** Yanlıştır; işlevsel görmenin kullanımını gereksiz yere sınırlandırmaktadır.

D) **I ve II:** Hem öğrencinin **bugünkü görsel erişimini** hem de ilerideki olası erişim gereksinimini dikkate aldığı için uygundur.

E) **II ve III:** III yanlış olduğundan bu kombinasyon da yanlıştır.

Cevap: D

14. Doğal öğretim yaklaşımlarında çocuğun ilgisi, girişimi ve günlük yaşam içinde kendiliğinden ortaya çıkan iletişim fırsatları öğretim amacıyla kullanılır. **İste-model ol yaklaşımında** yetişkin, çocuğun bir nesne veya etkinlikle ilgilendiğini fark ettiğinde çocuğun uygun iletişim tepkisini ortaya çıkarmak amacıyla önce bir istekte ya da soruda bulunur. Çocuk beklenen tepkiyi vermediğinde yetişkin doğru tepkiye **model olur**. Çocuk modelin ardından uygun tepkiyi gösterdiğinde doğal pekiştireç sağlanır.

Eylül yapboza yönelerek isteğini sözel olmayan biçimde belli etmektedir. Öğretmen bu ilgiyi fark etmekte ve doğrudan yapbozu vermek yerine **"Ne istiyorsun?"** diyerek iletişim tepkisini istemektedir. Eylül cevap vermeyince **"Yapboz istiyorum, de."** biçiminde model sunmaktadır. Eylül modelden sonra uygun ifadeyi kullandığında hem övgü almakta hem de istediği yapboza ulaşmaktadır. Bu işlem dizisi **iste-model ol** yaklaşımının ayırt edici yapısını taşımaktadır.

A) **Doğrudan öğretim:** Sistematik öğretmen sunumu, model olma, rehberli uygulama ve bağımsız uygulama gibi yapılandırılmış süreçleri içerebilir. Burada ise çocuğun doğal ilgisinden doğan iletişim fırsatı kullanılmaktadır.

B) **Fırsat öğretimi:** Güçlü bir çeldiricidir; çünkü her iki yaklaşım da doğal öğretim bağlamında kullanılabilir. Ancak sorudaki **önce isteme/soru sorma, yanıt gelmezse model sunma** dizisi özellikle iste-model ol yaklaşımını göstermektedir.

C) **İste-model ol:** Öğretmen önce iletişimsel tepkiyi **istemiş**, tepki gelmeyince uygun sözel ifadeye **model olmuş** ve doğru tepkinin ardından doğal pekiştireci sağlamıştır. İşlem basamakları bu seçenekle doğrudan örtüşmektedir.

D) **Sabit bekleme süreli öğretim:** Hedef uyaran ile kontrol edici ipucu arasında önceden belirlenmiş sabit bir süre kullanılmasını gerektirir. Vakada böyle bir zaman gecikmesi süreci tanımlanmamıştır.

E) **Eş zamanlı ipucuyla öğretim:** Hedef uyaranın hemen ardından kontrol edici ipucunun sunulmasına dayanır. Burada ise önce soru sorulmuş, öğrencinin tepkisi beklenmiş ve yanıt gelmeyince model verilmiştir.

Cevap: C

15. **Aile merkezli erken müdahale**, ailenin yalnızca uzmanın belirlediği programı uygulayan pasif bir unsur olarak görülmediği bir yaklaşımdır. Aile; çocuğun yaşamını, günlük rutinlerini, güçlü yönlerini, gereksinimlerini ve doğal çevresini en iyi bilen temel karar ortaklarından biridir. Bu nedenle müdahale hedefleri belirlenirken **ailenin öncelikleri, gereksinimleri, kaynakları ve günlük yaşam koşulları** dikkate alınır. Uzman ile aile arasındaki ilişki tek yönlü uzman kararından çok **iş birliği ve ortak karar verme** anlayışına dayanır.

A) **Hedeflerin yalnız uzmanlarca belirlenmesi:** Aile merkezli yaklaşımın temel ilkesiyle çelişir. Uzmanlık bilgisi önemlidir; ancak aile yalnızca uzman kararlarını evde uygulayan kişi konumunda değildir.

B) **Hedeflerin aileyle birlikte belirlenmesi:** Doğrudur. **Ailenin öncelikleri ve kaynaklarının dikkate alınması**, aile merkezli uygulamanın temel özelliklerinden biridir. Müdahale aile açısından anlamlı ve günlük yaşama uygulanabilir hâle getirilir.

C) **Yalnız çocuğun gereksinimlerine odaklanılması:** Aile merkezli yaklaşım çocuğu ailesinden bağımsız ele almaz. Ailenin gereksinimleri, güçlü yönleri, kaynakları ve yaşam koşulları da müdahalenin planlanmasında önemlidir.

D) **Ailenin yalnız değerlendirmede bilgi vermesi:** Ailenin rolünü gereğinden fazla sınırlar. Aile değerlendirmeden hedef belirlemeye ve uygulamadan karar vermeye kadar sürecin farklı aşamalarına katılabilir.

E) **Müdahalenin zorunlu olarak kurum temelli olması:** Aile merkezli erken müdahale yalnızca kurum ortamına bağlı değildir. **Doğal ortamlar ve aile rutinleri**, erken müdahalenin önemli uygulama bağlamlarıdır.

Cevap: B

16. **Pekiştirme**, bir davranışın ardından meydana gelen bir çevresel değişikliğin o davranışın gelecekte ortaya çıkma olasılığını artırmasıdır. **Bir uyaranın pekiştireç olup olmadığı onun öğretmene, aileye veya başka bir kişiye göre hoş olup olmamasıyla belirlenmez.** Belirleyici ölçüt, **davranış üzerindeki işlevidir**. Bir sonuç davranışı artırıyorsa pekiştirici işlev görür.

Olumlu pekiştirmede, davranışın ardından ortama bir uyaran eklenir ve davranışın gelecekte görülme olasılığı artar. **Olumsuz pekiştirmede** ise davranışın ardından itici ya da hoşa gitmeyen bir uyaran ortadan kalkar veya sona erer ve bunun sonucunda davranış artar. "Olumsuz" sözcüğü burada ceza anlamına gelmez; çevreden itici bir uyaranın **çıkarılmasını** ifade eder.

I. Bir uyaran davranışın ardından sunulduğunda davranışın gelecekte görülme olasılığını artırıyorsa pekiştireçtir: Doğrudur. Pekiştirecin tanımlanmasında temel ölçüt **davranışın gelecekte artmasıdır**.

II. Pekiştireç olup olmadığına öğretmenin uyaranı hoş bulmasına göre karar verilir: Yanlıştır. Bir nesne veya etkinlik yetişkine çok çekici gelebilir; ancak öğrencinin davranışını artırmıyorsa o davranış açısından pekiştireç değildir. Pekiştireç **işlevsel olarak tanımlanır**.

III. Davranıştan sonra hoşa gitmeyen uyaranın çekilmesiyle davranışın artması olumsuz pekiştirmedir: Doğrudur. Burada davranış sonucunda itici uyaran ortadan kalkmakta ve davranış güçlenmektedir.

Bu nedenle doğru öncüller **I ve III**'tür.

A) Yalnız I: III de doğru olduğu için eksiktir.

B) Yalnız II: II yanlış olduğundan uygun değildir.

C) Yalnız III: I de doğru olduğundan eksiktir.

D) I ve III: Her iki doğru öncülü birlikte içerir.

E) II ve III: II yanlış olduğu için uygun değildir.

Cevap: C

17. Uygulamalı davranış analizinin temel boyutlarından **teknolojiklik**, kullanılan uygulama ve işlemlerin başka bir uygulamacının okuyarak **aynı biçimde gerçekleştirebileceği açıklık ve ayrıntıda tanımlanmasını** gerektirir. Bir öğretim planında yalnızca "uygun ipucu verilir", "uygun pekiştireç kullanılır" veya "gerekli düzeltme yapılır" demek yeterli değildir. Hangi ipucunun hangi koşulda ve hangi sırayla sunulacağı, doğru tepkinin nasıl pekiştirileceği, yanlış tepkinin ardından hangi hata düzeltme sürecinin uygulanacağı gibi ayrıntılar açık biçimde belirtilmelidir.

Vakada ikinci öğretmen planı okuduğu hâlde **ipucu türünü ve sırasını, pekiştireci ve hata düzeltme yöntemini belirleyememektedir**. Bu nedenle iki öğretmenin uygulaması birbirinden farklılaşmaktadır. Sorunun kritik göstergesi, uygulamanın başka biri tarafından **yinelenebilir olmamasıdır**. Bu durum doğrudan **teknolojiklik boyutundaki eksikliği gösterir.**

A) Davranışsallık: Uygulamanın gözlenebilir ve ölçülebilir davranışlara odaklanmasıyla ilgilidir. Sorundaki temel problem hedef davranışın davranışsal olup olmaması değildir.

B) Analitiklik: Davranışta meydana gelen değişikliğin uygulanan müdahaleden kaynaklandığının gösterilmesiyle ilişkilidir. Vakada deneysel kontrol sorunu değil, uygulama işlemlerinin yeterince açıklanmaması vardır.

C) Genellenebilirlik: Davranış değişikliğinin farklı ortam, kişi, davranış veya zamanlara yayılmasıyla ilgilidir. Soruda genelleme performansı değerlendirilmemektedir.

D) Etkililik: Uygulamanın sosyal açıdan anlamlı düzeyde davranış değişikliği oluşturmasıyla ilgilidir. Buradaki sorun müdahalenin etkisinin yetersizliği değil, nasıl uygulanacağının belirsiz olmasıdır.

E) Teknolojiklik: Doğrudur. **İşlem basamakları başka bir uygulamacının aynı uygulamayı yapmasına imkân verecek ayrıntıda yazılmamıştır.**

Cevap: E

18. **Aşırı düzeltme**, uygun olmayan bir davranışın ardından bireyin davranışın çevrede oluşturduğu etkiyi yalnızca eski hâline getirmekle kalmayıp bunun ötesinde düzeltici bir davranış gerçekleştirmesini içeren davranış azaltma tekniğidir. Özellikle **onarıcı aşırı düzeltmede**, birey bozduğu çevreyi eski hâline getirir ve bunun da ötesinde çevrenin durumunu iyileştiren ek davranışlarda bulunur.

Emre kalem ve kâğıtları yere fırlattığında öğretmen yalnızca bunları toplatmamaktadır. Fırlatılan materyaller yerlerine konulduktan sonra **materyal dolabının tamamını da düzenlemesini** istemektedir. Dolayısıyla yapılan düzeltme, davranışın doğrudan oluşturduğu zararın giderilmesinin ötesine geçmektedir. **Bu, aşırı düzeltmenin açık göstergesidir.**

I. Söndürme: Kullanılmamıştır. Söndürmede daha önce davranışı sürdüren pekiştirici sonucun artık davranışın ardından verilmemesi gerekir. Soruda davranışın hangi pekiştireç tarafından sürdürüldüğü ve bu pekiştirecin kesildiği belirtilmemektedir.

II. Aşırı düzeltme: Kullanılmıştır. Emre yalnızca yere attığı materyalleri toplamamakta, ayrıca **materyal dolabının tamamını düzenlemektedir**. Düzeltme davranışın doğrudan sonucunun ötesine taşınmıştır.

III. Tepkinin bedeli: Kullanılmamıştır. Tepkinin bedelinde bireyin daha önce kazandığı bir pekiştireç, puan, jeton veya ayrıcalık davranışın ardından geri alınır. Soruda Emre'nin herhangi bir ödülünün veya ayrıcalığının elinden alınmadığı özellikle belirtilmektedir.

Dolayısıyla yalnız **II. öncül** doğrudur.

A) Yalnız I: Söndürme uygulanmadığı için yanlıştır.

B) **Yalnız II:** Aşırı düzeltmeyi tek başına içerdiği için doğrudur.

C) **Yalnız III:** Tepkinin bedeli uygulanmadığı için yanlıştır.

D) **I ve II:** II doğru olsa da I yanlış olduğu için uygun değildir.

E) **II ve III:** II doğru olsa da III yanlış olduğu için uygun değildir.

Cevap: B

19. Davranışın işlevini belirlerken yalnız davranışın biçimine değil, **davranıştan önce ne olduğuna ve davranışın ardından hangi sonucun ortaya çıktığına** bakılır. Bu amaçla kullanılan **Öncül - Davranış - Sonuç kaydı**, problem davranışın hangi çevresel değişkenlerle ilişkili olabileceğini belirlemeye yardımcı olur. Aynı davranış farklı bireylerde farklı işlevlere sahip olabilir; bu nedenle davranışın işlevi yalnızca görünüşünden çıkarılamaz.

Birinci gözlemde öğretmen öğrenciden uzaklaşıp başka grupla çalışmaya başladığında öğrenci bağırıp masaya vurmakta; bunun ardından öğretmen öğrencinin yanına gelerek onunla konuşmaktadır. İkinci gözlemde öğrenci sevdiği yapbozla oynuyor olmasına rağmen öğretmen bir veliyle konuşmaya başlayınca yapbozu bırakıp aynı davranışı göstermekte; öğretmen yine görüşmeyi kesip öğrencinin yanına gelmekte, **sırtını sıvazlamakta ve onunla konuşmaktadır**. Üçüncü gözlemde ise öğretmen zaten öğrencinin yanında bulunup onunla etkinlik yaparken problem davranış ortaya çıkmamaktadır. Bu örüntü davranışın olası işlevinin **öğretmenin ilgisini elde etmek** olduğunu göstermektedir.

A) **Görevden kaçma:** Uygun değildir. İkinci gözlemde öğrenci zor bir görevle karşı karşıya değildir; sevdiği yapbozla oynamaktadır. Buna rağmen öğretmenin ilgisi başka yere yöneldiğinde davranış ortaya çıkmaktadır.

B) **İlgi elde etme:** Doğrudur. Problem davranış öğretmenin ilgisinin başka yere yöneldiği durumlarda ortaya çıkmakta ve davranışın ardından öğretmen öğrenciye **sosyal ilgi sunmaktadır**. Öğretmen zaten öğrenciyle ilgilenirken davranışın görülmemesi de bu yorumu destekler.

C) **Nesne elde etme:** Uygun değildir. Öğrenci ikinci gözlemde zaten en sevdiği yapboza sahiptir. Davranışın ardından yeni bir nesne de verilmemektedir.

D) **Duyusal uyaran elde etme:** Otomatik/duyusal pekiştirmede davranış sosyal sonuçlardan görece bağımsız biçimde görülebilir. Burada ise davranışın öğretmen ilgisinin azalması ve yeniden elde edilmesiyle sistematik ilişkisi vardır.

E) **Kişiden kaçma:** Öğrenci öğretmenin varlığından kaçmaya çalışıyor olsaydı öğretmen yakındayken davranışın artması beklenebilirdi. Oysa öğretmen öğrencinin yanında çalışırken problem davranış görülmemektedir.

Cevap: B

20. Bireyselleştirilmiş eğitim programında öğrencinin **eğitsel performans düzeyi**, öğrencinin mevcut durumda neleri yapabildiğini ve hangi alanlarda desteğe gereksinim duyduğunu açık, nesnel, **gözlenebilir ve ölçülebilir** ifadelerle ortaya koymalıdır. **"Bilir", "anlar", "kavrar" gibi doğrudan gözlenemeyen** zihinsel süreçleri bildiren ifadeler tek başlarına performansı yeterince **açık tanımlamaz.** Bunun yerine öğrencinin ne yaptığı **somut davranışlarla ifade edilmelidir.**

Bu açıdan "kendisine selam verildiğinde el sallayarak karşılık verir" ifadesinde **koşul ve gözlenebilir tepki** açık biçimde görülebilir. Benzer biçimde "Kırmızı olanı göster." denildiğinde üç renk kartı arasından kırmızı kartı göstermesi de doğrudan gözlenebilen ve kaydedilebilen bir performanstır. Buna karşılık "sayı kavramını bilir" ve "paylaşmanın önemini kavrar" ifadelerinde öğrencinin bilgisinin hangi davranış üzerinden gözleneceği belirtilmemiştir.

I. **"Sayı kavramını bilir.":** Uygun değildir. **"Bilir" doğrudan gözlenebilir bir davranış değildir.** Bunun yerine öğrencinin sayı kavramını hangi gözlenebilir tepkiyle göstereceği belirtilmelidir.

II. **"Kendisine selam verildiğinde el sallayarak karşılık verir.":** Uygundur. Öğrencinin karşılaşacağı durum ve vereceği **gözlenebilir davranış** açık biçimde tanımlanmıştır.

III. **"'Kırmızı olanı göster.' denildiğinde üç renk kartı arasından kırmızı kartı gösterir.":** Uygundur. Hem koşul hem de öğrencinin gerçekleştireceği **ölçülebilir tepki** somut biçimde ifade edilmiştir.

IV. **"Paylaşmanın önemini kavrar.":** Uygun değildir. **"Kavrar" gözlenebilir ve doğrudan ölçülebilir bir davranış değildir.** Öğrencinin paylaşmayı kavradığını gösterecek somut davranışın tanımlanması gerekir.

Dolayısıyla uygun biçimde yazılan performans ifadeleri **II ve III**'tür.

A) **I ve II:** I gözlenebilir biçimde yazılmadığı için yanlıştır.

B) **I ve III:** III uygun olmakla birlikte I uygun değildir.

C) **I ve IV:** Her iki ifade de "bilir" ve "kavrar" gibi doğrudan gözlenemeyen sözcükler içermektedir.

D) **II ve III:** Her iki ifade de öğrencinin performansını **somut ve gözlenebilir davranışlarla** tanımlamaktadır.

E) **II ve IV:** II uygun olsa da IV ölçülebilir biçimde yazılmamıştır.

Cevap: D

21. Bireyselleştirilmiş eğitim programında yer alan **kısa dönemli amaçların gözlenebilir ve ölçülebilir biçimde yazılması** gerekir. İyi yazılmış bir kısa dönemli amaçta öğrenciden beklenen **davranış**, davranışın hangi **koşul** altında gerçekleştirileceği ve performansın yeterli sayılacağı **ölçüt** açık biçimde bulunmalıdır. "Öğrenir, bilir, kavrar, tanır" gibi doğrudan gözlenemeyen ifadeler yerine öğrencinin ne yapacağı **somut bir eylemle belirtilmelidir.**

Soruda Ceren için verilen seçenekler bu üç öge açısından incelenmelidir. A seçeneğinde koşul **"Kalemi ver." yönergesi verildiğinde ve masada üç nesne bulunduğunda**, davranış **kalemi vermek**, ölçüt ise **on denemenin dokuzunda doğru tepki vermektir**. Böylece öğrencinin performansının hangi durumda, ne yaparak ve hangi başarı düzeyinde gerçekleşeceği açıkça belirlenmiştir.

A) **"Ceren, 'Kalemi ver.' yönergesi verildiğinde masadaki üç nesne arasından kalemi on denemenin dokuzunda doğru olarak verir.":** Doğrudur. **Koşul, davranış ve ölçüt** açık ve ölçülebilir biçimde bulunmaktadır.

B) **"...kalemi seçerek öğretmenine uzatmayı öğrenir.":** "Öğrenir" ifadesi doğrudan gözlenebilir ve ölçülebilir bir hedef davranış değildir. Ayrıca performansın hangi başarı düzeyinde yeterli kabul edileceğini gösteren **ölçüt bulunmamaktadır**.

C) **"...kalemin ne işe yaradığını kavrar.":** "Kavrar" doğrudan gözlenebilir bir davranış değildir. Öğrencinin kavradığını hangi davranışla gösterecği ve hangi düzeyde başarılı olması gerektiği belirtilmemiştir.

D) **"...kalemi seçip öğretmenine verir.":** Davranış ve koşul bulunmaktadır; ancak öğrencinin kaç denemenin kaçında doğru tepki vermesi gerektiği gibi bir **başarı ölçütü belirtilmemiştir**.

E) **"Kalemi tanıdığını on denemenin dokuzunda doğru biçimde gösterir.":** Ölçüt verilmiş görünse de **"tanıdığını gösterir"** ifadesi yeterince açık bir gözlenebilir davranış tanımı değildir. Ayrıca davranışın gerçekleşeceği koşullar da A seçeneğindeki açıklıkta belirtilmemiştir.

Cevap: A

22. **Destek eğitim odası**, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmeti almalarını sağlayan düzenlemelerden biridir. Bu hizmette öğrencinin hangi derslerden ve ne kadar destek alacağının belirlenmesi bireysel eğitim gereksinimleri doğrultusunda yapılır. Destek eğitim odasında esas olan bireysel eğitim olmakla birlikte, eğitim performansları aynı düzeyde olan öğrenciler için belirli koşullarda **en fazla üç öğrenciden oluşan grup eğitimi** de yapılabilir. Yönetmelik'in 25. maddesinin (ç) bendine göre de destek eğitim odasında grup eğitimi istisnadır; BEP geliştirme biriminin kararına ve öğrencilerin eğitim performanslarının aynı seviyede olmasına bağlıdır. Soruda yanlış ifade aranmaktadır. **Okul müdürü ve müdür yardımcılarının destek eğitim odasında öğretmen olarak görevlendirilebileceği** yönündeki ifade Yönetmelik'teki görevlendirme esaslarıyla **uyuşmamaktadır.**

A) **BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda belirleme:** Doğrudur. Destek eğitiminden yararlanacak öğrenciler ile öğrencilerin alacağı dersler ve eğitim süreleri **BEP geliştirme biriminin kararlarıyla ilişkilidir**.

B) **Haftalık toplam ders saatinin %40'ını aşmama:** Doğrudur. Destek eğitim odasında yapılacak planlamada öğrencinin haftalık toplam ders saatinin **%40'ını aşmama** sınırı dikkate alınır.

C) **En fazla üç öğrencilik grup eğitimi:** Doğrudur. Esas olan bireysel eğitim olmakla birlikte, **eğitim performansları aynı seviyede olan en fazla üç öğrenciyle** grup eğitimi gerçekleştirilebilir.

D) **Okul müdürü ve müdür yardımcılarının görevlendirilmesi:** Yanlıştır. Yönetmeliğin **25. maddesinin (ğ) bendine göre okul müdürü ve müdür yardımcıları destek eğitim odalarında görevlendirilmez.**

E) **Özel yetenekli öğrenciler için farklılaştırma:** Doğrudur. Özel yetenekli öğrencilerin yetenek alanlarındaki eğitimlerinde **zenginleştirme ve hızlandırma** gibi farklılaştırma yaklaşımlarından yararlanılabilir.

Cevap: D

23. Değerlendirmede öğrencinin elde ettiği sonucun neyle karşılaştırıldığı, kullanılan yaklaşımın belirlenmesinde temel ölçüttür. **Norma dayalı değerlendirmede** bireyin performansı belirli bir norm grubundaki diğer bireylerin performansıyla karşılaştırılır. **Ölçüte dayalı değerlendirmede** ise temel soru öğrencinin diğerlerinden daha iyi ya da kötü olup olmadığı değil, **önceden belirlenen beceri veya başarı ölçütünü ne düzeyde karşıladığıdır**.

Soruda öğrencinin performansının bir akran grubunun ortalamasıyla karşılaştırılmadığı özellikle belirtilmiştir. Öğrencinin toplama işleminin basamaklarından kaçını bağımsız yapabildiği belirlenmekte ve performansı **önceden kararlaştırılmış yeterlik düzeyine** göre yorumlanmaktadır. Bu özellikler doğrudan ölçüte dayalı değerlendirmeyi göstermektedir. Ölçüte dayalı değerlendirme, **değerlendirme ile öğretim arasında doğrudan bağ kurar** ve **bireyselleştirilmiş öğretime veri sağlar.**

A) **Norma dayalı:** Yanlıştır. Norma dayalı değerlendirmede öğrencinin performansı **bir norm grubunun performansına göre** yorumlanır. Soruda akran grubuyla karşılaştırma yapılmadığı açıkça belirtilmiştir.

B) **Formel:** Formel değerlendirme, standartlaştırılmış araçların belirli uygulama ve puanlama kurallarına göre kullanılmasını ifade eder. Sorunun ayırt edici noktası aracın standart olup olmaması değil, performansın **hangi referans noktasına göre yorumlandığıdır**.

C) **Tarama:** Taramanın temel amacı risk altında olabilecek bireyleri belirlemek ve daha ayrıntılı değerlendirmeye ihtiyaç olup olmadığını saptamaktır. Sorudaki işlem böyle bir ön eleme amacı taşımamaktadır.

D) **Tanılayıcı:** Tanılamada bireyin bir yetersizlik veya özel gereksinim durumunun bulunup bulunmadığının belirlenmesine yönelik kapsamlı değerlendirme söz konusudur. Burada tanı koyma amacı bulunmamaktadır.

E) **Ölçüte dayalı:** Doğrudur. Öğrencinin performansı **başka öğrencilerle değil, önceden belirlenmiş başarı ölçütüyle** karşılaştırılmaktadır.

Cevap: E

24. Bir öğrencide okuma yazma alanında güçlük belirtilerinin gözlenmesi, öğretmenin doğrudan tanı koyabileceği anlamına gelmez. Öğretmenin görevi öğrencinin performansını sistematik biçimde gözlemek, güçlük yaşadığı alanları belirlemek, uygun **öğretimsel destek ve düzenlemeleri** uygulamak ve öğrencinin bu desteğe verdiği tepkiyi izlemektir. Öğrencinin herhangi bir tanısı bulunmadığı durumda yalnız birkaç belirtiye dayanarak "öğrenme güçlüğü vardır" biçiminde kesin bir sonuca ulaşılması uygun değildir.

Selin Öğretmen, öğrencinin sözcükleri tahmin ederek okuduğunu, **"b" ve "d" harflerini karıştırdığını** ve okuma hızının sınıf ortalamasının altında olduğunu gözlemlemiştir. Bu bulgular öğrencinin desteklenmesi gerektiğini gösterir; ancak tek başına tanı değildir. İlk aşamada **okul psikolojik danışmanı ve aileyle iş birliği yapılması, öğrenciye ek öğretimsel destek verilmesi ve ilerlemesinin sistematik olarak kaydedilmesi** gerekir. Öğrencinin desteğe nasıl tepki verdiğine ilişkin veriler sonraki kararların daha sağlıklı verilmesini sağlar.

A) **Doğrudan RAM'a başvurmak:** İlk adım olarak uygun değildir. Öğrencinin sınıf içindeki performansına ilişkin sistematik öğretimsel destek ve izleme verileri oluşturulmadan doğrudan tanılama sürecine yönelmek yerine öncelikle okul düzeyindeki destek süreci işletilmelidir.

B) **Aileye öğrenme güçlüğü bulunduğunu söylemek:** Yanlıştır. Öğretmenin gözlemleri **tanı yerine geçmez**. Öğretmen öğrencinin öğrenme güçlüğü tanısına sahip olduğunu kesin biçimde aileye bildiremez.

C) **BEP geliştirme birimini toplantıya çağırmak:** Öğrencinin henüz özel eğitim gereksinimine ilişkin bir tanısı veya yerleştirme kararı bulunmamaktadır. Bu nedenle gözlenen birkaç akademik belirti üzerinden doğrudan BEP hazırlama sürecine geçilmesi ilk adım değildir.

D) **Psikolojik danışman ve aileyle iş birliği yaparak destek sunmak ve ilerlemeyi kaydetmek:** Doğrudur. Bu seçenek hem **erken öğretimsel desteği** hem de öğrencinin gelişimine ilişkin **veri toplamayı** içermektedir.

E) **Dönem sonuna kadar beklemek:** Yanlıştır. Öğrencinin belirgin akademik güçlükleri fark edildiği hâlde müdahalesiz biçimde beklemek, erken destek fırsatının kaybedilmesine neden olabilir.

Cevap: D

25. Özel eğitimde değerlendirme yalnızca öğrencinin tanılanması amacıyla yapılmaz. Değerlendirmenin amaçlarından biri de öğrencinin **mevcut performans düzeyini belirlemek ve öğretimi planlamaktır**. Öğretmen, öğrencinin hangi becerileri bağımsız yapabildiğini, hangi becerilerde yardıma ihtiyaç duyduğunu ve hangi becerileri henüz gerçekleştiremediğini belirlediğinde, bu bilgiler öğretim hedeflerinin ve BEP amaçlarının oluşturulmasına doğrudan temel oluşturur.

Sorudaki öğrencinin hafif düzeyde zihin yetersizliği tanısı zaten bulunmaktadır. Dolayısıyla öğretmenin yaptığı işlem öğrenciyi yeniden tanılamak değildir. Öğretmen matematik ve Türkçe alanlarında **kendi hazırladığı kontrol listelerini** kullanarak öğrencinin bağımsız, yardımla ve yapamadığı becerileri belirlemekte; elde ettiği bilgileri de **BEP'e yazacağı amaçları seçmek için** kullanmaktadır. Değerlendirmenin amacı doğrudan öğretim programının oluşturulması olduğundan bu süreç **öğretimi planlamaya yönelik değerlendirmedir**.

A) **Tarama:** Tarama, risk altında olabilecek öğrencileri belirlemek ve daha kapsamlı değerlendirmeye gereksinim olup olmadığını saptamak amacıyla kullanılır. Buradaki öğrencinin özel eğitim gereksinimi zaten belirlenmiştir.

B) **Tanılama:** Öğrencinin tanısı zaten RAM raporunda bulunmaktadır. Öğretmenin kontrol listelerini uygulama amacı yeni bir tanı koymak değil, **eğitsel amaçları belirlemektir**.

C) **Norma dayalı değerlendirme:** Norma dayalı değerlendirmede öğrencinin performansı bir norm grubunun performansıyla karşılaştırılır. Soruda öğrencinin akranlarına göre sıralanmasına veya standart normlarla karşılaştırılmasına ilişkin herhangi bir işlem bulunmamaktadır.

D) **Öğretimi planlamaya yönelik değerlendirme:** Doğrudur. Öğretmen **öğrencinin mevcut beceri repertuvarını belirlemekte ve bu verilerden BEP amaçlarını oluşturmak için yararlanmaktadır**. Değerlendirme ile öğretim arasında doğrudan bağ kurulmuştur.

E) **İlerlemenin izlenmesi:** İlerlemenin izlenmesinde öğretim başladıktan sonra öğrencinin hedeflere doğru gelişimi belirli aralıklarla ölçülür. Buradaki değerlendirme ise **yeni öğretim yılının başında ve amaçlar belirlenmeden önce** gerçekleştirilmektedir.

Cevap: D

26. **Söz öncesi amaçlı iletişim**, çocuk henüz sözcükleri kullanmaya başlamadan önce jest, bakış, seslendirme ve beden hareketlerini belirli bir iletişim amacıyla kullanmasını kapsar. Bu dönemde önemli ayrımlardan biri **davranış düzenleme** ile **ortak dikkat** işlevlerinin birbirinden ayrılmasıdır. Davranış düzenlemede çocuk bir nesneyi elde etmek ya da yetişkinin bir şey yapmasını sağlamak ister. Ortak dikkatte ise temel amaç nesneyi elde etmek değil, **ilgi çekici bir nesne ya da olaya ilişkin dikkati başka biriyle paylaşmaktır**.

Soruda çocuğun gökyüzündeki uçağı parmağıyla göstermesi tek başına yeterli ipucu değildir. Asıl belirleyici davranış, uçağı gösterdikten sonra **annesine bakması ve gülümsemesidir**. Çocuk annesinden uçağı getirmesini veya başka bir eylem yapmasını istememektedir. Ulaşamayacağı bir nesneyi elde etmeye de çalışmamaktadır. Amacı, gördüğü ilgi çekici olayı annesiyle paylaşmaktır. Bu davranış **bildirimsel ortak dikkat** örneğidir.

A) **Annesinin elini kurabiye kavanozuna götürmek:** Amaç ilgi paylaşmak değil, yetişkin aracılığıyla **istenen nesneyi elde etmektir**. Bu nedenle davranış düzenleme/istekte bulunma işlevindedir.

B) **Çıngıraklı oyuncağı tek başına sallamak:** Davranış başka bir kişiye yöneltilmemiştir. Bu nedenle amaçlı sosyal iletişim ve ortak dikkat örneği değildir.

C) **Acıktığında kimseye bakmadan ağlamak:** Ağlama çevredeki kişileri etkileyebilir; ancak soruda davranışın belirli bir iletişim ortağına **amaçlı olarak yöneltilmediği** belirtilmiştir.

D) **Uçağı gösterip annesine bakarak gülümsemek:** Doğrudur. Çocuk **nesne/olay ile yetişkin arasında dikkat koordinasyonu kurmakta ve ilgisini paylaşmaktadır**.

E) **Kaşığı eliyle itmek:** Bu davranış reddetme işlevi taşır. Bir nesne veya olaya yönelik ilgiyi yetişkinle paylaşma amacı bulunmamaktadır.

Cevap: D

27. Çocukların dil gelişimini desteklemek amacıyla yetişkinlerin günlük etkileşimler sırasında kullanabileceği doğal dil stratejilerinden biri **paralel konuşmadır.** Paralel konuşmada yetişkin, çocuğun o anda yaptığı, gördüğü veya ilgilendiği şeyleri **çocuğun bakış açısından sözel olarak betimler.** Yetişkin çocuktan cevap istemek zorunda değildir; çocuğun davranışını uygun ve anlaşılır dil girdisiyle eşleştirir.

Soruda baba, Kuzey'in oyununa müdahale etmeden **"Arabayı itiyorsun. Araba köprüye çıktı. Şimdi arabayı durdurdun."** ifadelerini kullanmaktadır. Babanın kendi yaptığı davranışları değil, yalnızca **Kuzey'in o anda gerçekleştirdiği eylemleri** anlatması kritik ipucudur. Bu nedenle kullanılan **strateji paralel konuşmadır.**

A) **Paralel konuşma:** Doğrudur. Yetişkin **çocuğun yaptığı davranışları eş zamanlı olarak sözcüklerle ifade etmektedir**. Çocuğun eylemi ile dil girdisi arasında doğrudan bağlantı kurulmaktadır.

B) **Kendi kendine konuşma:** Bu stratejide yetişkin **kendi yaptığı eylemleri** çocuğun duyabileceği biçimde anlatır. Soruda babanın kendi davranışlarını anlatmadığı özellikle belirtilmiştir.

C) **Genişletme:** Çocuğun söylediği eksik veya kısa bir ifadeyi anlamını koruyarak dil bilgisel açıdan daha gelişmiş hâle getirmeyi içerir. Kuzey'in sözel bir ifadesinin genişletilmesi söz konusu değildir.

D) **Yeniden biçimlendirme:** Çocuğun ifadesinin anlamı korunarak farklı veya daha doğru bir dilsel yapıyla yeniden sunulmasını içerir. Vakada çocuğun ürettiği bir sözcenin yeniden düzenlenmesi yoktur.

E) **Replik silikleştirme:** Öğretilen sözel repliğin zaman içinde sistematik biçimde azaltılmasını içerir. Burada replik öğretimi veya silikleştirme süreci bulunmamaktadır.

Cevap: A

28. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında **İl veya İlçe Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu**, özel eğitim hizmetlerinin planlanması ve yerleştirmeye ilişkin çeşitli görevler üstlenir. Kurul; Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu raporları doğrultusunda öğrencilerin uygun eğitim ortamlarına yerleştirilmesine ilişkin kararlar verir, erken çocukluk dönemi özel eğitim hizmetlerinden yararlanacak çocuklarla ilgili işlemleri yürütür ve özel eğitim hizmetlerinin il veya ilçe düzeyinde planlanmasına ilişkin sorumluluklar taşır.

Yönetmelik'in **48. maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendine** göre velinin yazılı talebi üzerine öğrencinin ilkokulda bir defaya mahsus olmak üzere sınıf tekrarı yapmasına karar vermek **BEP geliştirme biriminin görevidir; bu görev il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunun görevleri arasında sayılmamıştır. Bu nedenle B seçeneğindeki ifade kurulun görevleri arasında değildir.**

A) **Yerleştirmeye karar vermek:** Kurulun görev alanıyla uyumludur. Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu raporu ve ilgili süreçler doğrultusunda bireyin uygun resmî okula yerleştirilmesine ilişkin kararlar kurul tarafından yürütülebilir.

B) **İlkokulda sınıf tekrarına karar vermek:** Yanlıştır. **Velinin yazılı talebi üzerine öğrencinin sınıf tekrarına doğrudan İl/İlçe Özel Eğitim Hizmetleri Kurulunun karar vermesi**, kurulun görevleri arasında değildir.

C) **Destek eğitim odası açılması için teklifte bulunmak:** Kurulun özel eğitim hizmetlerinin planlanması kapsamındaki görevleriyle uyumludur.

D) **Erken çocukluk dönemi eğitim hizmetlerinden yararlanacak çocuklara karar vermek:** Kurulun görev alanında yer alan özel eğitim hizmetleri planlaması kapsamındadır.

E) **İtirazların yeniden değerlendirilmek üzere RAM'a gönderilmesi:** Eğitsel değerlendirme, tanılama ve yerleştirme süreçlerine yapılan itirazların ilgili değerlendirme mekanizmasına yönlendirilmesi kurulun görev alanıyla ilişkilidir.

Cevap: B

29. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin **27. maddesi,** ilkokul ve ortaokullar bünyesinde açılan ve **ilköğretim programı uygulayan özel eğitim sınıflarını** düzenlemektedir. Maddenin ikinci fıkrasına göre İmam Hatip Ortaokulları dışındaki ortaokullar ile ilkokullar bünyesinde **hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler** veya **hafif düzeyde otizmi olan öğrenciler** için özel eğitim sınıfları açılır. Üçüncü fıkrada ise bu sınıflarda eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde dikkate alınacak hususlar sayılmaktadır. Bu hususlar arasında **birleştirilmiş sınıf uygulaması, sınıf mevcutlarının üst sınırı** ve öğrencilerin **akranlarıyla bir arada yapacakları dersler ve sosyal etkinlikler yer alır.** Dolayısıyla öncüllerin her biri doğrudan bu maddenin ilgili bentleriyle karşılaştırılarak değerlendirilmelidir.

I. Aynı tür yetersizliği olan öğrencilere birleştirilmiş sınıf uygulaması ile eğitim yapılır: Doğrudur. Yönetmelik'in 27. maddesinin üçüncü fıkrasının **(a) bendinde** bu sınıflarda aynı tür yetersizliği olan öğrencilere **birleştirilmiş sınıf uygulaması ile eğitim yapılacağı** açıkça belirtilmiştir. Böylece farklı sınıf düzeylerindeki öğrenciler aynı özel eğitim sınıfında eğitim alabilir.

II. Otizmi olan öğrenciler için sınıf mevcudu en fazla 4 öğrenciden oluşur: Doğrudur. Aynı fıkranın **(c) bendine** göre bu sınıfların mevcudu **en fazla 10 öğrenciden** oluşur; ancak **otizmi olan öğrenciler için sınıf mevcutları en fazla 4'tür.** Otizmi olan öğrencilerin sosyal etkileşim, iletişim ve davranış özellikleri nedeniyle daha yoğun bireysel destek gereksinimi bulunduğundan sınıf mevcudu daha düşük tutulmuştur.

III. Öğrenciler, BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda bazı dersleri ve sosyal etkinlikleri diğer akranlarıyla bir arada yaparlar: Doğrudur. Aynı fıkranın **(ç) bendinde** öğrencilerin **BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda** bazı dersleri ve sosyal etkinlikleri diğer akranları ile bir arada yapacakları hükme bağlanmıştır. Bu düzenleme, özel eğitim sınıfındaki öğrencilerin genel eğitim ortamından tamamen ayrı tutulmamasını ve **akranlarıyla etkileşim fırsatı** bulmasını sağlar.

Buna göre **üç öncülün tamamı** Yönetmelik hükümleriyle örtüşmektedir.

A) Yalnız I: Yanlıştır. II ve III de doğru olduğundan eksiktir.

B) Yalnız III: Yanlıştır. I ve II de doğru olduğundan eksiktir.

C) I ve II: Yanlıştır. III de doğru olduğundan eksiktir.

D) II ve III: Yanlıştır. I de doğru olduğundan eksiktir.

E) I, II ve III: Doğrudur. Üç öncül de Yönetmeliğin **27. maddesindeki** hükümlerle uyumludur.

Cevap: E

30. Evde eğitim hizmeti, sağlık problemi nedeniyle örgün eğitim kurumlarından doğrudan yararlanamayacak durumda bulunan özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitimlerinin sürdürülebilmesini amaçlayan bir özel eğitim hizmetidir. Öğrencinin evde eğitim alması, öğrencilik haklarının ve kayıtlı bulunduğu okulla ilişkisinin ortadan kalktığı anlamına gelmez. Eğitim sürecine ilişkin planlama, değerlendirme, sınıf geçme ve diğer okul işlemleri ilgili düzenlemeler doğrultusunda sürdürülür.

Sorudaki seçenekler arasında yanlış olan ifade, evde eğitimin hafta sonlarında kesinlikle verilemeyeceği ve bu nedenle yalnızca hafta içine planlanması gerektiği yönündeki ifadedir. **Evde eğitim hizmetinin planlanmasında öğrencinin eğitim gereksinimleri ve hizmetin yürütülmesine ilişkin esaslar dikkate alınır; hafta sonunu bütünüyle dışlayan böyle bir gerekçe doğru değildir.**

A) Hizmetin rapor ve kurul planlaması doğrultusunda verilmesi: Doğrudur. Evde eğitim hizmeti bireysel bir tercihle kendiliğinden başlatılan bir uygulama değildir; ilgili **değerlendirme raporu ve özel eğitim hizmetlerinin planlanması** çerçevesinde yürütülür.

B) Okula devam zorunluluğunun aranmaması: Doğrudur. Öğrencinin sağlık durumu nedeniyle eğitim hizmeti evde yürütüldüğünden, evde eğitim aldığı süre içerisinde fiziksel olarak okula devam etmesi beklenmez.

C) Başarının sorumlu olunan programa göre değerlendirilmesi: Doğrudur. Evde eğitim almak öğrenciyi eğitim programının değerlendirme sürecinden çıkarmaz. Öğrencinin başarısı sorumlu olduğu programın uygulandığı okullardaki **değerlendirme ölçütleri** doğrultusunda belirlenir.

D) Sınıf geçme ve diğer işlemlerin kayıtlı okulca yürütülmesi: Doğrudur. Öğrencinin kayıtlı olduğu okulla bağı devam eder ve ilgili öğrenci işlemleri **kayıtlı bulunduğu okulun yönetimi** tarafından yürütülür.

E) Yönetmelik'in **14. maddesinin ikinci fıkrasının (h) bendine** göre **evde eğitim hizmeti hafta içi verilebileceği gibi hafta sonları da verilebilir.** Bu nedenle hizmeti yalnız hafta içiyle sınırlandıran ifade uygun değildir.

Cevap: E

31. **Farklılaştırılmış öğretim**, aynı sınıftaki öğrencilerin hazırbulunuşlukları, öğrenme özellikleri ve gereksinimleri doğrultusunda öğretimin farklı boyutlarının uyarlanmasını içerir. Bu boyutlar genel olarak **içerik, süreç, ürün ve öğrenme ortamı** üzerinden ele alınır. İçerik öğrencinin ne öğrendiğiyle; süreç, öğrencinin hedeflenen içeriği **nasıl öğrendiği ve öğrenme etkinliğine nasıl katıldığıyla**; ürün, öğrendiğini nasıl ortaya koyduğuyla; öğrenme ortamı ise öğretimin gerçekleştirildiği fiziksel ve sosyal çevrenin düzenlenmesiyle ilgilidir.

Soruda bütün öğrenciler için **"Kış mevsimine uygun giysileri gösterir."** kazanımı aynıdır. Kullanılan gerçek giysiler ve giysi resimleri de aynıdır. Ders sonunda öğrencilerin tamamından aynı performans beklenmektedir. Buna karşılık öğretmen Berk'e adım adım yardım sağlamakta, Selin'i akranıyla eşli çalıştırmakta, Ahmet'in ise bağımsız ve daha kısa aralıklarla çalışmasına izin vermektedir. Dolayısıyla değiştirilen unsur **öğrencilerin öğrenme sürecine katılma biçimidir**.

A) **Süreç:** Doğrudur. **Yardım düzeyi, akranla çalışma biçimi ve bağımsız çalışma düzeni** öğrenciye göre farklılaştırılmıştır. Bunların tümü öğrenme sürecine ilişkin düzenlemelerdir.

B) **İçerik:** Yanlıştır. Öğrencilere farklı bilgi veya konu sunulmamaktadır. Bütün öğrenciler aynı mevsim konusuyla ve aynı materyallerle çalışmaktadır.

C) **Ürün:** Yanlıştır. Öğrencilerin öğrenmelerini farklı ürünlerle göstermeleri istenmemektedir. Ders sonunda hepsi kışlık giysileri aynı biçimde göstermektedir.

D) **Öğrenme ortamı:** Yanlıştır. Soruda sınıfın fiziksel düzeninde herhangi bir değişiklik yapılmadığı açıkça belirtilmektedir.

E) **Kazanım:** Yanlıştır. Bütün öğrenciler için hedeflenen kazanım aynıdır. Farklılaştırılan hedef değil, **hedefe ulaşırken izlenen süreçtir**.

Cevap: A

32. Orta ve ağır düzeyde yetersizliği olan bireylerin eğitiminde önemli ilkelerden biri **kronolojik yaşa uygunluktur**. Öğrencinin gelişimsel performansının daha küçük yaştaki çocuklara benzemesi, ona küçük çocuklara özgü materyaller ve etkinlikler sunulmasını gerektirmez. Öğretimde öğrencinin hem beceri düzeyi hem de **gerçek yaşı ve yaşına uygun toplumsal roller** dikkate alınmalıdır.

Onur 15 yaşındadır; ancak boş zaman becerileri okul öncesi dönemdeki bir çocuğun performansına benzemektedir. Öğretmen buna rağmen ona bebeklere veya küçük çocuklara yönelik oyuncaklar vermemekte; **müzik çalar kullanma, yaşıtlarının oynadığı kart oyunları ve spor dergileri** gibi ergenlik dönemine uygun etkinlikler seçmektedir. Öğretmenin yaptığı tam olarak kronolojik yaşa uygunluk ilkesinin gereğidir.

A) **Kronolojik yaşa uygunluk:** Doğrudur. Öğrencinin gelişimsel performansı düşük olsa bile kullanılan **materyal ve etkinlikler 15 yaşındaki bir bireyin yaşına ve sosyal statüsüne uygun** seçilmektedir.

B) **Gelişimsel uygunluk:** Güçlü bir çeldiricidir. Yalnız gelişim düzeyi esas alınsaydı Onur'a okul öncesi çocuklarının kullandığı oyuncakların sunulması düşünülebilirdi. Öğretmen özellikle bunu yapmamaktadır.

C) **Kısmi katılım:** Bireyin bir etkinliğin bütün basamaklarını bağımsız gerçekleştiremese bile yapabildiği bölümlere katılmasının sağlanmasıdır. Soruda böyle bir durum bulunmamaktadır.

D) **En az sınırlandırılmış eğitim ortamı:** Öğrencinin uygun desteklerle akranlarıyla mümkün olan en fazla düzeyde eğitim alabileceği ortamla ilişkilidir. Burada eğitim ortamının seçimi tartışılmamaktadır.

E) **Sıfır ret:** Yetersizliğin türü veya ağırlığı nedeniyle hiçbir öğrencinin eğitim hizmetlerinden dışlanmaması ilkesidir. Sorudaki materyal ve etkinlik seçimini açıklamaz.

Cevap: A

33. Sesli okuma hataları incelenirken öğrencinin okuduğu metin **hedef metinle sözcük, hece ve harf düzeyinde karşılaştırılır**. Bir harfin okunmaması **harf atlama;** sözcüğün bir hecesinin okunmaması **hece atlama;** bir sözcüğün tamamen okunmaması **sözcük atlama;** hedef sözcük yerine başka bir sözcüğün okunması **yerine koyma;** bir ses, hece veya sözcüğün gereksiz biçimde yeniden okunması ise **tekrarlama hatasıdır.**

Nezihi'nin okumasında birden fazla hata türü bulunmaktadır. "Gördü" sözcüğünü **"gödü"** biçiminde okuyarak **harf atlamış;** "yakalamak" sözcüğünü **"yakamak"** biçiminde okuyarak bir **heceyi atlamış;** "kırmızı bir kelebek" ifadesindeki **"bir" sözcüğünü okumayarak sözcük atlamış** ve son cümlede "kelebek" yerine **"böcek"** diyerek **yerine koyma** yapmıştır. Buna karşılık herhangi bir ses, hece veya sözcüğü gereksiz biçimde **tekrar etmemiştir.**

A) **Harf atlama:** Vardır. **"Gördü → gödü"** okumasında "r" harfi atlanmıştır.

B) **Hece atlama:** Vardır. **"Yakalamak → yakamak"** dönüşümünde sözcüğün bir bölümü okunmamıştır.

C) **Sözcük atlama:** Vardır. Hedef metindeki **"bir"** sözcüğü öğrencinin okumasında yer almamaktadır.

D) **Yerine koyma:** Vardır. Öğrenci **"kelebek" yerine "böcek"** okuyarak hedef sözcüğün yerine başka bir sözcük kullanmıştır.

E) **Tekrarlama:** Yoktur. Nezihi'nin okumasında bir harfi, heceyi veya sözcüğü yeniden okuduğunu gösteren bir örnek bulunmamaktadır.

Cevap: E

34. **Ses bilgisel farkındalık**, konuşma dilinin ses yapısını fark edebilme ve bu yapı üzerinde zihinsel işlemler yapabilme becerisidir. Sözcüklerin hecelere ayrılması, uyakların fark edilmesi, başlangıç seslerinin belirlenmesi, sözcüklerin ses birimlere ayrılması ve ses birimlerin birleştirilmesi, silinmesi veya değiştirilmesi bu alanın kapsamındadır.

Bu beceriler genellikle **daha büyük ses birimlerinden daha küçük ve karmaşık ses birimlerine doğru** gelişir. Çocuklar hece gibi daha büyük birimleri fark etme ve işleme becerilerini, tek tek ses birimler üzerinde karmaşık işlemler yapmadan önce geliştirme eğilimindedir. Bu nedenle **hece düzeyindeki farkındalık genellikle ses birim düzeyindeki farkındalıktan önce gelişir**.

A) **Hece düzeyindeki farkındalık ses birim farkındalığından önce gelişir:** Doğrudur. **Hece, tek tek ses birimlere göre daha büyük ve daha kolay fark edilebilen bir ses birimidir.**

B) **Yalnız yazılı harflerle çalışılabilir:** Yanlıştır. Ses bilgisel farkındalık esas olarak **konuşma dilinin ses yapısıyla** ilgilidir. Yazılı harf kullanılmadan sözlü etkinliklerle de çalışılabilir.

C) **Ses birim silme ve yer değiştirme ilk kazanılan becerilerdir:** Yanlıştır. Bunlar sesler üzerinde bilinçli zihinsel işlem gerektiren **daha karmaşık ses bilgisel farkındalık becerileridir**.

D) **Okumayı öğrenmeyle ilişkili değildir:** Yanlıştır. Ses bilgisel farkındalık, özellikle sözcük çözümleme ve erken okuma gelişimiyle yakından ilişkilidir.

E) **Uyak farkındalığı ses birim bölümlemeden sonra ortaya çıkar:** Yanlıştır. Uyak gibi daha büyük ses örüntülerine ilişkin farkındalık genellikle tek tek ses birimleri bölümleme gibi daha karmaşık becerilerden önce gelişir.

Cevap: A

35. **Doğrudan öğretim**, öğretmenin öğretim sürecini açık ve sistematik biçimde yapılandırdığı bir yaklaşımdır. Süreçte önce amaç ve önceki öğrenmeler gözden geçirilebilir; ardından öğretmen hedef beceriyi açıklar ve **model olur**. Sonraki aşamada öğrenciler öğretmen desteğiyle **rehberli uygulama** yapar. Öğrencinin yeterli doğruluğa ulaşmasıyla birlikte öğretmen yardımı azaltılır ve **bağımsız uygulamaya** geçilir.

Soruda bağımsız uygulamalar aşamasında yapılması gereken işlem sorulmaktadır. Bu aşamada öğrencinin artık öğretmenle birlikte tepki vermesi veya öğretmenin modeli izlemesi değil, **hedef beceriyi yardım almadan gerçekleştirmesi** beklenir. Öğretmen öğrencinin bağımsız performansını izler ve çalışmanın ardından kontrol eder. Bu nedenle çalışma **kâğıdındaki para eşleştirmelerinin yardımsız yapılması bağımsız uygulamanın doğrudan örneğidir.**

A) **Dersin amacını açıklama:** Öğretimin başlangıç aşamasına uygundur. Öğrencinin bağımsız olarak beceriyi uyguladığı aşama değildir.

B) **Paraları açıklayarak tanıtma:** Öğretmen burada **model olma ve açıklama** yapmaktadır. Sorumluluk hâlen öğretmendedir.

C) **"Birlikte gösterelim." diyerek çalışma:** Bu ifade **rehberli uygulamayı** göstermektedir. Öğretmen ve öğrenciler beceriyi birlikte gerçekleştirmektedir.

D) **Eşleştirmeleri yardımsız yaptırma:** Doğrudur. Öğrenciler beceriyi **öğretmen yardımı olmadan** gerçekleştirmekte, öğretmen daha sonra performansı kontrol etmektedir.

E) **Önceki dersi özetleme:** Önceki öğrenmelerin gözden geçirilmesine ilişkin bir başlangıç etkinliğidir. Bağımsız uygulama değildir.

Cevap: D

36. Soruda öğretmen sınıfta **gerçek ürün ambalajları, fiyat etiketleri, alışveriş sepetleri ve yazar kasa** kullanarak markete benzeyen bir ortam oluşturmuştur. Öğrenciler ürün bulmakta, fiyat okumakta, ödeme yapmakta ve paraları yetmediğinde ürünü geri bırakmaktadır. Öğretmenin amacı da gerçek markete gitmeden önce alışveriş sürecini **gerçeğe yakın koşullarda denetmek ve öğretmektir**. Bu özellikler **benzetim tekniğini** göstermektedir.

Benzetim (simülasyon), gerçek yaşamda karşılaşılacak bir durumun temel özelliklerinin kontrollü bir öğretim ortamında gerçeğe yakın biçimde oluşturulmasıdır. Böylece öğrenci gerçek ortama gitmeden önce hedef beceriyi güvenli ve yapılandırılmış koşullarda uygulayabilir. Benzetimde gerçek yaşamın kritik uyaranlarının öğretim ortamına taşınması önemlidir.

A) **Rol oynama:** Rol oynamada öğrenciler başka kişilerin rollerini üstlenerek belirli sosyal durumları canlandırırlar. Soruda öğrencilerin **herhangi bir karakteri canlandırmadıkları** özellikle belirtilmiştir.

B) **Gösterip yaptırma:** Öğretmenin önce beceriyi gösterip ardından öğrencinin aynı beceriyi uygulamasına dayanır. Soruda öğretmenin model olması değil, **gerçek yaşam ortamının sınıfta benzerinin kurulması** vurgulanmaktadır.

C) **Benzetim:** Doğrudur. Gerçek marketin temel özellikleri sınıfta oluşturularak öğrencilerin gerçek yaşam sürecini **simüle etmeleri** sağlanmıştır.

D) **Proje:** Belirli bir problem veya konu üzerinde planlama yaparak süreç sonunda ürün ortaya koymayı gerektirir. Burada proje geliştirme bulunmamaktadır.

E) **Toplum temelli öğretim:** Hedef becerinin **gerçek toplum ortamında**, örneğin gerçek markette öğretilmesini gerektirirdi. Öğrenciler henüz gerçek markete gitmemektedir.

Cevap: C

37. Öğretmen Elif'e aynı altı bloğu önce soldan sağa, sonra sağdan sola ve daha sonra ortadaki bir bloktan başlayarak farklı sıralarda saydırmaktadır. Bütün uygulamalarda elde edilen toplam yine **altıdır**. Öğretmenin fark ettirmeye çalıştığı nokta, **saymaya hangi nesneden başlanırsa başlansın ve nesneler hangi sırayla sayılırsa sayılsın toplamın değişmemesidir**. Bu doğrudan sıradan bağımsızlık ilkesidir.

Saymanın kavramsal olarak doğru yapılabilmesi çeşitli sayma ilkelerinin kazanılmasını gerektirir. **Sabit sıra ilkesi**, sayı sözcüklerinin her saymada aynı sırayla kullanılmasını; **bire bir eşleme**, her nesneye yalnızca bir sayı sözcüğünün atanmasını; **çokluk ilkesi**, saymada söylenen son sayı sözcüğünün kümedeki toplam nesne sayısını göstermesini; **soyutlama**, farklı türdeki varlıkların sayılabilmesini ifade eder. **Sıradan bağımsızlık ilkesi** ise nesnelerin hangi sırayla sayıldığının toplam sayıyı değiştirmediğini belirtir.

A) **Sabit sıra:** Sayı sözcüklerinin "bir, iki, üç, dört..." biçiminde değişmeyen sırayla söylenmesini ifade eder. Burada sayı sözcüklerinin sırası değil, **nesnelerin sayılma sırası** değiştirilmektedir.

B) **Çokluk:** Son söylenen sayı sözcüğünün kümedeki toplam nesne miktarını göstermesidir. Sorunun temel vurgusu son sayı sözcüğünde değildir.

C) **Sıradan bağımsızlık:** Doğrudur. Nesneler farklı başlangıç noktalarından ve farklı sıralarla sayılsa da **kümenin toplam eleman sayısı değişmemektedir**.

D) **Bire bir eşleme:** Her nesneye yalnız bir sayı sözcüğünün karşılık getirilmesini ifade eder. Öğretmenin değiştirdiği özellik bu değildir.

E) **Soyutlama:** Sayılabilirliğin nesnenin türünden bağımsız olduğunu ifade eder. Soruda yalnızca bloklar kullanılmaktadır.

Cevap: C

38. **Nokta belirleme yöntemi**, özellikle temel aritmetik işlemlerin öğretiminde rakamların üzerine veya çevresine sayı değerleriyle ilişkili belirli **dokunma noktalarının** yerleştirilmesine dayanan yapılandırılmış bir yöntemdir. Öğrenci bu noktalara dokunarak sayma işlemini gerçekleştirir. Öğretim ilerledikçe fiziksel veya görsel noktalar azaltılabilir ve öğrenci noktaların rakam üzerindeki yerlerini zihinsel olarak kullanmaya başlayabilir.

A) **Somuttan soyuta öğretim:** Somut materyallerden temsili modellere ve ardından soyut sembollere geçişi ifade eder. Sorudaki ayırt edici unsur bu aşamalı temsil değişimi değil, **rakam üzerindeki dokunma noktalarıdır**.

B) **Nokta belirleme:** Doğrudur. Rakam değerine karşılık gelen **dokunma noktaları kullanılarak sayma ve işlem yapma** yöntemin temel özelliğidir.

C) **Bilişsel strateji öğretimi:** Öğrencinin problemi çözmek için belirli bilişsel adımları planlaması ve uygulamasıyla ilişkili daha geniş bir yaklaşımdır. Soruda özel bir matematiksel nokta sistemi kullanılmaktadır.

D) **Paralel öğretim:** Sınıfın gruplara ayrılması ve öğretmenlerin eş zamanlı olarak aynı ya da ilişkili içeriği öğretmesiyle ilişkilidir. Vakayla bağlantılı değildir.

E) **Doğrudan öğretim:** Öğretmen modellemesi, rehberli uygulama ve bağımsız uygulama gibi sistematik aşamaları içeren daha geniş bir öğretim yaklaşımıdır. Soruda tanımlanan özgül yöntem **nokta belirlemedir**.

Cevap: B

39. Öyküde Can topunu **kırmızı kutuya** koymuş ve odadan çıkmıştır. Can dışarıdayken kardeşi topu mavi kutuya taşımıştır. Gerçekte top artık mavi kutudadır; ancak **Can bu değişikliği görmemiştir**. Dolayısıyla Can'ın zihinsel bilgisi ile Mert'in ve okuyucunun bildiği gerçek durum birbirinden farklıdır. Can geri döndüğünde topu, kendi bilgisine göre bıraktığı yer olan kırmızı kutuda aramalıdır. Mert ise "Mavi kutuda, çünkü top orada." diyerek **kendi bilgisini Can'ın bilgisinden ayıramamaktadır**. Kendinin bildiği bilgileri arkadaşlarının da bilmesi gerektiğini düşünmesi de aynı örüntüyü desteklemektedir.

Zihin kuramı, bireyin kendisinin ve diğer insanların inanç, düşünce, bilgi, niyet ve istek gibi zihinsel durumlara sahip olduğunu ve bu zihinsel durumların kişiden kişiye farklılaşabileceğini anlayabilmesini ifade eder. Özellikle **yanlış inanç görevlerinde**, kişinin gerçek durumdan farklı bir bilgiye sahip olabileceğini kavramak gerekir.

A) **Çevresel uyaranlara aşırı duyarlılık:** OSB'de görülebilecek bir özellik olmakla birlikte Mert'in verdiği yanlış inanç yanıtını açıklamaz. Soruda duyusal uyaranlara aşırı tepki bulunmamaktadır.

B) **Dikkatin dağılması:** Uygun değildir. Mert öyküyü **olay sırasıyla eksiksiz anlatabilmektedir**. Dolayısıyla kritik olayı kaçırdığına ilişkin kanıt yoktur.

C) **Sözcüklerin dil düzeyinin üzerinde olması:** Uygun değildir. Mert öyküdeki sözcüklerin anlamlarını açıklayabilmektedir. Sorun sözcük bilgisi veya temel dil anlama değildir.

D) **Başkalarının zihinsel durumlarını kendisininkinden ayırmada zorlanma:** Doğrudur. Mert **kendisinin bildiği gerçek durumu Can'ın sahip olduğu bilgiden ayıramamaktadır**. Bu durum zihin kuramı ve yanlış inanç performansıyla ilişkilidir.

E) **Öykünün fazla basit olması:** Mert'in verdiği yanıtın niteliğini açıklamaz. Öyküyü anlamış olması, karakterin zihinsel durumunu doğru temsil ettiği anlamına gelmez.

Cevap: D

40. Makas kullanma, ince motor gelişim içinde **basitten karmaşığa ilerleyen** bir beceridir. Çocuğun önce makası uygun biçimde kullanabilmesi için açma-kapama hareketini gerçekleştirmesi gerekir. Daha sonra kâğıt üzerinde tek kesme hareketleri ortaya çıkar. Ardından çocuk kesme hareketlerini ardışık biçimde sürdürerek düz bir çizgiyi takip edebilir. Eğri ve dairesel çizgilerin kesilmesi ise hem makasın hem de kâğıdın daha hassas biçimde eş güdümlü hareket ettirilmesini gerektirdiği için daha ileri bir basamaktır.

Bu nedenle ilk olarak makası açıp kapatma (III), ardından kâğıdın kenarına küçük kesikler atma (I), sonra düz çizgi boyunca kesme (IV) ve son olarak daireyi çizgisi boyunca kesme (II) beklenir.

III. **Makası açıp kapatır:** En temel basamaktır. Çocuğun önce makasın mekanik hareketini kontrol edebilmesi gerekir.

I. **Kâğıdın kenarına küçük kesikler atar:** Makası açıp kapatma becerisi kâğıt üzerinde **tekli kesme hareketlerine** dönüşür. Henüz sürekli bir çizgiyi izleme zorunluluğu yoktur.

IV. **Düz çizgi boyunca baştan sona keser:** Ardışık kesme hareketlerinin sürdürülmesini ve makasın belirli bir doğrultuda ilerletilmesini gerektirir. Tekli küçük kesiklerden daha ileri bir beceridir.

II. **Daireyi çizgisi boyunca keser:** Eğrisel hattı takip etmek için çocuk bir yandan makası kullanırken diğer yandan kâğıdın yönünü sürekli ayarlamalıdır. Bu nedenle verilen beceriler içinde **en karmaşık basamaktır**.

Doğru gelişim sırası **III → I → IV → II** şeklindedir.

A) **I – III – IV – II:** Makası açıp kapatma becerisini tekli kesme hareketinden sonraya koyduğu için yanlıştır.

B) **III – IV – I – II:** Düz çizgi boyunca sürekli kesmeyi, daha temel olan küçük kesikler atma becerisinden önce verdiği için yanlıştır.

C) **I – IV – III – II:** Temel makas açma-kapama becerisini çok geç bir aşamaya yerleştirmiştir.

D) **III – I – II – IV:** Daire kesmeyi düz çizgi kesmeden önce göstermektedir; gelişimsel karmaşıklık açısından uygun değildir.

E) **III – I – IV – II: Temel makas hareketinden tekli kesmeye, düz çizgiden eğrisel şekle** doğru ilerleyen doğru sıralamadır.

Cevap: E

41. İşitme yetersizliği olan öğrencilerin beden eğitimi ve oyun etkinliklerine etkili ve güvenli biçimde katılabilmeleri için öğretimde **işitsel bilginin görsel ipuçlarıyla desteklenmesi** önemlidir. Öğrencinin yalnızca işitmeye dayalı yönergeleri kaçırabileceği düşünülerek başlama, durma ve yön değiştirme gibi kritik işaretler mümkün olduğunca **görsel olarak da erişilebilir** hâle getirilmelidir. Öğretmenin yüzünün görülmesi, açıklamaların görsel materyallerle desteklenmesi ve öğrencinin bireysel özelliklerine göre güvenlik önlemlerinin alınması uygun düzenlemelerdir.

Bu nedenle etkinliklerin başlama ve bitiş işaretlerinin **yalnızca düdük sesiyle verilmesi** uygun değildir. Düdük tamamen işitsel bir uyarandır ve işitme yetersizliği olan öğrenci tarafından fark edilmeyebilir. Soruda istenen, alınması gereken önlemlerden **biri olmayan** uygulamadır.

A) **Başlama ve bitiş işaretlerinin yalnızca düdük sesiyle verilmesi:** Yanlış uygulamadır. **Tek kanallı ve yalnız işitsel bir işaret**, öğrencinin etkinliğin başladığını veya bittiğini kaçırmasına neden olabilir.

B) **Bayrak ve ışık gibi görsel işaretlerin kullanılması:** Uygundur. İşitsel bilginin **görsel uyaranlarla desteklenmesi**, öğrencinin yönergeleri daha erişilebilir biçimde almasını sağlar.

C) **Öğretmenin yüzünün görülebileceği konumda açıklama yapılması:** Uygundur. Yüz ifadeleri, dudak hareketleri ve diğer görsel ipuçlarından yararlanmayı kolaylaştırır.

D) **Denge gerektiren etkinliklerde ek önlem alınması:** Uygundur. İşitme yetersizliğine bazı durumlarda dengeyle ilişkili güçlükler eşlik edebileceğinden öğrencinin bireysel gereksinimine göre güvenlik düzenlemesi yapılabilir.

E) **Oyun kurallarının görsel materyallerle sunulması:** Uygundur. Sözel açıklamaların görsel desteklerle birlikte verilmesi bilgiyi daha erişilebilir hâle getirir.

Cevap: A

42. Özel gereksinimli öğrencilerin beden eğitimi etkinliklerine katılımında temel amaç, öğrenciyi etkinliğin dışına çıkarmak değil, **etkinliğin özelliklerini öğrencinin performansına göre uyarlayarak aktif katılımını sağlamaktır.** Öğretimsel uyarlama; materyalin, aracın, görevin, kuralın veya çevresel koşulların değiştirilmesini içerebilir. Buradaki kritik nokta öğrencinin yapabildiği becerilerden yararlanarak hedef etkinliğe mümkün olduğunca doğrudan katılmasıdır.

Öğrencinin kol ve el becerileri ile üst beden kas gücü iyidir ve basketbola katılmak istemektedir. Güçlük, standart potanın yüksekliği ve topun ağırlığından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla **potanın alçaltılması ve daha hafif top kullanılması**, öğrencinin etkinliğe katılmasını engelleyen çevresel ve materyale ilişkin bariyerleri azaltır. Buna karşılık skor tutturmak ya da öğrenciyi uygulamalı bölümden muaf tutmak, basketbol etkinliğine aktif katılım sağlamaz.

I. **Potayı alçaltıp daha hafif top kullanma:** Uygundur. Öğrencinin mevcut motor becerilerini kullanarak basketbol etkinliğine **doğrudan katılmasını** sağlar.

II. **Kenarda skor tutma görevi verme:** Uygun değildir. Öğrenci basketbola katılabilecek yeterli üst beden becerilerine sahipken onu kenarda tutmak, hedef etkinliğe katılımı desteklemek yerine sınırlar.

III. **Uygulamalı bölümden muaf tutma:** Uygun değildir. Uyarlama yapılabilecek bir durumda öğrenciyi tamamen etkinlikten çıkarmak **katılım ilkesine aykırıdır**.

Bu nedenle yalnızca **I. uygulama** uygun bir öğretimsel uyarlamadır.

A) **Yalnız I:** Doğrudur.

B) **Yalnız II:** Yanlıştır; skor tutmak basketbol becerisine aktif katılım sağlamaz.

C) **Yalnız III:** Yanlıştır; muafiyet katılımı ortadan kaldırır.

D) **I ve II:** Yanlıştır; II uygun değildir.

E) **I ve III:** Yanlıştır; III uygun değildir.

Cevap: A

43. **Beceri analizi**, karmaşık bir becerinin öğretilebilir ve gözlenebilir küçük basamaklara ayrılmasıdır. Öğretim öncesi değerlendirmede amaç yalnızca öğrencinin ilk yapamadığı basamağı belirlemek değildir; öğrencinin **beceri analizindeki hangi basamakları bağımsız yapabildiğini ve hangilerinde desteğe gereksinim duyduğunu** ortaya koymaktır. Bu bilgi, öğretimin nereden başlayacağının ve hangi basamaklara yoğunlaşılacağının belirlenmesinde kullanılır.

Soruda öğretmen öğrenci bir basamakta hata yaptığında değerlendirmeyi tamamen sonlandırmaktadır. Böyle yapıldığında sonraki basamakların öğrenci tarafından yapılıp yapılamadığı bilinemez. Örneğin ikinci basamağı yapamayan öğrenci, üçüncü veya dördüncü basamaklardan bazılarını gerçekleştirebiliyor olabilir. Bu nedenle değerlendirmede öğrenci

bir basamağı yapamadığında öğretmen o basamağı **tamamlayarak öğrencinin sonraki basamaklardaki performansını değerlendirmeye devam etmelidir**.

A) **Beceri analizindeki basamak sayısını azaltmak:** Gerekli değildir. Sorun beceri analizinin uzunluğu değil, değerlendirme sürecinin ilk hatada kesilmesidir.

B) **Yapılamayan basamağı tamamlayıp sonraki basamakları değerlendirmek:** Doğrudur. Böylece öğrencinin **becerinin tamamındaki mevcut performansı** hakkında bilgi edinilebilir.

C) **Değerlendirmeyi bırakıp bütün basamakları öğretmek:** Yanlıştır. Öğrencinin zaten bağımsız gerçekleştirebildiği basamakların gereksiz yere yeniden öğretilmesine yol açabilir.

D) **Daha basit bir hedef beceri seçmek:** Yanlıştır. Bir basamağın yapılamaması hedef becerinin öğrenci için bütünüyle uygun olmadığını göstermez.

E) **Yalnızca aileden alınan bilgilere dayanmak:** Yanlıştır. Aile bilgileri değerli olmakla birlikte doğrudan performans değerlendirmesinin yerini tek başına tutmaz.

Cevap: B

44. Özel eğitimde öğrenilen becerinin yalnızca öğretildiği ortamda yapılması yeterli değildir. Beceri, gereksinim duyulan **farklı ortam, kişi, araç ve durumlarda da kullanılabilmelidir**. Buna **genelleme** denir. Özellikle alışveriş, ulaşım ve toplumsal yaşam becerileri gibi işlevsel becerilerde öğretimin gerçek yaşam koşullarıyla ilişkilendirilmesi genellemeyi destekler.

Öğrenciler sınıfta resimli kartlar ve oyuncak paralarla alışveriş basamaklarını doğru gerçekleştirebilmekte, ancak gerçek markette ürün bulma ve ödeme yapmada zorlanmaktadır. Bu durum becerinin öğrenildiğini fakat **gerçek ortama yeterince genellenemediğini** göstermektedir. Öğretmenin eğitimin bir bölümünü mahalledeki gerçek markette sürdürmesi, becerinin kullanılacağı doğal ortamda uygulanmasını sağlayarak **genellemeyi desteklemektedir.**

A) **Becerilerin kullanılacağı gerçek ortamlarda öğretilerek genellemenin sağlanması:** Doğrudur. Öğretmen sınıfta kazanılan alışveriş becerisini **gerçek kullanım ortamına taşımaktadır**.

B) **Öncelikle soyut düzeyde öğretim:** Yanlıştır. Öğretmen tam tersine soyut veya temsili uygulamalardan gerçek yaşam koşullarına geçmektedir.

C) **Akademik kazanımların eksiksiz tamamlanması:** Yanlıştır. Hedef akademik müfredat değil, **işlevsel alışveriş becerisinin gerçek yaşamda kullanılabilmesidir**.

D) **Öğretimin tamamen bire bir yürütülmesi:** Yanlıştır. Soruda bire bir öğretim biçimine ilişkin bir vurgu bulunmamaktadır.

E) **Tek tip materyal kullanılması:** Yanlıştır. Gerçek markete geçiş, farklı materyal ve uyaranlarla karşılaşmayı içerir; bu çeşitlilik genelleme açısından yararlıdır.

Cevap: A

45. Soruda öğrenci her paragrafın ardından **en önemli bilgileri seçmekte**, ayrıntıları dışarıda bırakmakta ve bunları **kendi cümleleriyle kısaca ifade etmektedir**. Metnin sonunda da paragraf özetlerini bir araya getirerek bütün metni birkaç cümleyle aktarmaktadır. Bu işlemlerin tümü özetleme stratejisinin temel özelliklerini göstermektedir.

Özetleme, bir metindeki ana düşünce ve temel bilgilerin belirlenerek ayrıntıların ayıklanması ve metnin özünün daha kısa biçimde ifade edilmesidir. Etkili özetlemede öğrenci her bilgiyi aynı ağırlıkta aktarmak yerine önemli olanı önemsiz ayrıntıdan ayırır, bilgileri kendi ifadeleriyle yeniden düzenler ve metnin temel anlamını korur.

A) **Tahmin etme:** Metnin devamında ne olabileceğini başlık, görseller, ön bilgiler veya metindeki ipuçlarından hareketle kestirmeyi içerir. Burada gelecek içeriğe ilişkin tahmin yapılmamaktadır.

B) **Zihinde canlandırma:** Okunan bilgilerin zihinsel görüntüler hâline getirilmesine dayanır. Soruda öğrencinin zihinsel imge oluşturması istenmemektedir.

C) **Önceki bilgileri harekete geçirme:** Yeni metindeki bilgilerin öğrencinin önceden bildikleriyle ilişkilendirilmesidir. Sorudaki temel işlem bu değildir.

D) **Özetleme:** Doğrudur. Öğrenci **ana bilgileri seçmekte, ayrıntıları elemekte ve metni daha kısa biçimde yeniden ifade etmektedir**.

E) **Çıkarım yapma:** Metinde doğrudan söylenmeyen bir sonuca metindeki ipuçlarından ulaşmayı gerektirir. Burada örtük anlam çıkarma değil, açık bilgileri kısaltarak aktarma vardır.

Cevap: D

46. **TREE stratejisi**, görüş bildiren metinlerin planlanması ve yazılmasını kolaylaştırmak amacıyla kullanılan yapılandırılmış bir yazma stratejisidir. Soruda stratejinin basamakları **konu cümlesini yazma, gerekçeleri belirtme, bitiş cümlesini yazma ve gözden geçirme** biçiminde verilmiştir. Bu nedenle doğru seçeneği belirlemek için "gerekçeleri belirtme" basamağının görüş yazısındaki işlevini ayırt etmek gerekir.

Bir görüş yalnızca ifade edildiğinde yeterli biçimde savunulmuş olmaz. Öğrencinin ortaya koyduğu görüşün **neden doğru veya kabul edilebilir olduğunu destekleyen nedenler** sunması gerekir. Dolayısıyla gerekçeleri belirtme basamağında öğrenci, savunduğu görüşü destekleyen nedenleri yazmalıdır.

A) **Savunduğu görüşü açıkça ortaya koyan cümle yazmak:** Bu işlem **konu cümlesi** ile ilişkilidir. Öğrenci burada temel görüşünü belirtir; gerekçelendirme henüz yapılmamıştır.

B) **Görüşünü destekleyen nedenleri yazmak:** Doğrudur. "Gerekçeleri belirtme" basamağının işlevi, ileri sürülen görüşün **nedenlerini ve destekleyici dayanaklarını** ortaya koymaktır.

C) **Görüşü yeniden vurgulayan sonlandırıcı cümle yazmak:** Bu işlem **bitiş cümlesi** basamağına karşılık gelir.

D) **Metnin bütün bölümlerini kontrol etmek:** Bu davranış **gözden geçirme** aşamasının bir parçasıdır.

E) **Başlığı ve yazım kurallarını akranla tartışmak:** Yazının düzenlenmesine ilişkin bir etkinlik olabilir; ancak soruda verilen "gerekçeleri belirtme" basamağının karşılığı değildir.

Cevap: B

47. Mira blokları rastgele hareket ettirmemektedir. Önceden zihninde tasarladığı **köprüyü ortaya çıkarmak amacıyla** blokları belirli biçimde düzenlemekte, yapı yıkıldığında yeniden kurmakta ve sonunda tamamladığı ürünü öğretmenine göstermektedir. Ayrıca oluşturduğu köprüyü hayalî bir senaryoda kullanmadığı özellikle belirtilmiştir. Dolayısıyla oyunun odağında **bir ürün oluşturma** vardır.

Çocukların bilişsel oyun türleri, oyunda nesneleri nasıl kullandıkları ve ortaya koydukları etkinliğin niteliğine göre birbirinden ayrılır. **Yapılandırıcı oyunda** çocuk çeşitli nesne ve materyalleri kullanarak belirli bir amaç doğrultusunda yeni bir yapı veya ürün meydana getirir. Bloklarla kule, köprü veya ev yapmak; parçaları belirli bir düzen içinde bir araya getirerek somut bir ürün oluşturmak bu oyun türünün tipik örnekleridir.

A) **Yapılandırıcı oyun:** Doğrudur. Çocuk materyalleri bir araya getirerek **önceden tasarladığı somut bir yapı** meydana getirmektedir.

B) **İşlevsel oyun:** Nesnenin işlevine uygun basit ve tekrarlı hareketlerle kullanılmasını içerir. Mira'nın etkinliği yalnızca blokları hareket ettirmekten daha karmaşıktır; belirli bir ürün ortaya çıkarmaktadır.

C) **Sembolik oyun:** Bir nesnenin başka bir nesneyi temsil etmesi veya hayali durumların canlandırılmasıyla karakterizedir. Soruda köprünün hayali oyunda kullanılmadığı açıkça belirtilmiştir.

D) **Kurallı oyun:** Önceden belirlenmiş kurallara göre yürütülen oyunları ifade eder. Burada uyulması gereken bir oyun kuralları sistemi bulunmamaktadır.

E) **Sosyodramatik oyun:** Birden fazla çocuğun roller üstlenerek hayali sosyal senaryoları canlandırmasıyla ilişkilidir. Mira'nın oyununda böyle bir rol veya senaryo yoktur.

Cevap: A

48. İlişki temelli erken müdahale uygulamalarında yetişkinin iletişimini çocuğun **mevcut iletişim düzeyine uyarlaması**, karşılıklı etkileşimin sürdürülebilmesi açısından önemlidir. Çocuğun kullandığı ifadelerden çok daha uzun ve karmaşık dil kullanmak, çocuğun sözel girdiyi işlemesini ve etkileşime yanıt vermesini güçleştirebilir. Bunun yerine yetişkin, çocuğun ifadesini temel alıp onu **biraz genişleten kısa ve anlaşılır ifadeler** kullanabilir.

Ali "araba" ve "git" gibi tek sözcüklü ifadeler kullanmaktadır. Annesi ise buna karşılık çok uzun ve karmaşık cümleler kurmaktadır. Ali'nin bu konuşmalara tepki vermeden oyununa devam etmesi, yetişkin dilinin çocuğun mevcut iletişim düzeyine göre düzenlenmesi gerektiğine işaret etmektedir. Anne zaten Ali'nin seçtiği oyuncağı takip etmekte ve onunla sıra almaktadır. Dolayısıyla sorun liderliği izleme veya sıra alma değil, **dilin karmaşıklık düzeyidir**.

A) **Çocuğun liderliğini izlemek:** Genel olarak uygun bir uygulamadır; ancak anne bunu zaten yapmaktadır. Ali'nin seçtiği arabayla oynamaya eşlik etmektedir.

B) **Karşılıklı sıra almak:** Bu da zaten gerçekleştirilmektedir. Anne ve Ali arabayı sırayla itmektedir.

C) **Daha çeşitli oyuncaklar sunmak:** Sorunun kaynağı oyuncak çeşitliliği değildir. Ali seçtiği oyuncakla etkileşime katılmaktadır.

D) **Çocuğun ifadelerinden biraz daha uzun, basit ifadeler kullanmak:** Doğrudur. Bu uygulama yetişkin dilini çocuğun mevcut düzeyine yaklaştırırken aynı zamanda **dilsel genişletme** fırsatı sağlar.

E) **Daha fazla soru sormak:** Çocuğun dil düzeyine uygun olmayan biçimde yoğun soru yöneltmek karşılıklı etkileşimi artırmak yerine iletişimsel talebi yükseltebilir.

Cevap: D

49. **Kurum ya da merkez temelli erken müdahale programlarında** hizmetler çocuğun evinden farklı olarak belirli bir merkezde sunulur. Bu yapı, çocuğun farklı uzmanlardan hizmet almasına ve uygun programlarda **akranlarıyla etkileşim kurmasına** olanak sağlayabilir. Buna karşılık müdahalenin doğal ev rutinlerinden ayrı bir ortamda yürütülmesi, öğrenilen becerilerin ev yaşamına kendiliğinden aktarılacağını garanti etmez. Ayrıca ailenin merkeze gelmesi gerektiğinden aile katılımının ev ziyaretlerine kıyasla her durumda daha kolay olduğu da söylenemez.

Bu ayrım yapıldığında yalnızca **III. ifade** kurum temelli programların avantajını doğru biçimde göstermektedir.

I. **Öğrenilenlerin ev rutinlerine kendiliğinden genellenmesinin kolaylaşması:** Yanlıştır. Merkezde öğrenilen bir becerinin eve **kendiliğinden genellenmesi beklenemez**. Genellemenin ayrıca planlanması ve doğal rutinlerde desteklenmesi gerekebilir.

II. **Aile üyelerinin katılımının ev ziyaretlerine göre daha kolay olması:** Yanlıştır. Ev temelli hizmetlerin önemli özelliklerinden biri, müdahalenin ailenin doğal yaşam ortamında yürütülebilmesidir. Merkeze ulaşım ve zaman düzenleme gereksinimi aile katılımını zorlaştırabilir.

III. **Akran etkileşimi ve farklı uzmanlardan aynı ortamda hizmet alma:** Doğrudur. Merkez temelli programlar, çocukların **akranlarla bir araya gelmesine ve farklı disiplinlerden uzmanlara aynı hizmet ortamında erişmesine** olanak sağlayabilir.

Bu nedenle yalnız III doğrudur.

A) **Yalnız I:** Yanlıştır.

B) **Yalnız II:** Yanlıştır.

C) **Yalnız III:** Doğrudur.

D) **I ve III:** Yanlıştır; I avantaj olarak kabul edilemez.

E) **II ve III:** Yanlıştır; II genellenebilir bir avantaj değildir.

Cevap: C

50. Ailelerin çocuklarının yetersizliğini öğrenmelerinin ardından yaşadıkları tepkileri açıklamak amacıyla kullanılan **Aşama Modeli**, farklı duygusal ve bilişsel tepkileri belirli aşamalar çerçevesinde ele alır. **Şok**, tanının öğrenilmesinden hemen sonraki sarsıntıyla; **inkâr**, tanıyı veya sonuçlarını kabul etmekte güçlükle; **öfke**, yaşanan duruma yönelik yoğun kızgınlıkla; **pazarlık** ise belirli koşullar yerine getirildiğinde istenmeyen durumun değişeceğine yönelik düşünce ve beklentilerle ilişkilidir.

Leyla Hanım artık tanının doğruluğunu sorgulamamaktadır; dolayısıyla temel örüntü inkâr değildir. Buna karşılık farklı merkezleri dolaşmakta, **"Her gün saatlerce çalışırsam ... akranlarından hiçbir farkı kalmayacak."** biçiminde koşullu bir beklenti geliştirmekte ve çocuğu iyileşirse hayatını başka ailelere yardım etmeye adayacağını söylemektedir. Özellikle **"şunu yaparsam bu durum düzelir"** ve **"çocuğum iyileşirse ben de..."** biçimindeki koşullu düşünceler **pazarlık aşamasının** belirgin göstergeleridir.

A) **Şok:** Yanlıştır. Şok, tanının öğrenildiği ilk dönemde yaşanan yoğun sarsıntı ve şaşkınlıkla ilişkilidir. Leyla Hanım bu ilk dönemi geride bırakmıştır.

B) **İnkâr:** Yanlıştır. Leyla Hanım artık **tanının doğruluğunu sorgulamamaktadır**. Bu ayrıntı, inkâr seçeneğinin elenmesini özellikle sağlar.

C) **Öfke:** Yanlıştır. Vakada kızgınlık, suçlama veya öfke tepkileri baskın değildir.

D) **Kabullenme:** Yanlıştır. Tanının varlığını sorgulamamak tek başına tam kabullenme anlamına gelmez. Leyla Hanım hâlen yoğun biçimde durumu değiştirecek koşullar aramaktadır.

E) **Pazarlık:** Doğrudur. Yoğun çaba karşılığında çocuğun akranlarından hiçbir farkının kalmayacağına inanması ve iyileşme gerçekleşirse kendisini başka ailelere yardım etmeye adayacağını söylemesi **koşullu pazarlık düşüncesini** göstermektedir.

Cevap: E